290994

Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1994 йил 17 сентябрь • Шанба • № 73 (14234) تركستان * TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

16 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Клаус Якобс бошчилигидаги Ғарбий Европа ишбилармонлари делегацияси аъзоларини қабул қилди.

Суҳбатда қандолат маҳсулотлари ва ширинликлар ишлаб чиқариш борасида ҳамкорлик қилиш, қўшма корхоналар очиш, уларни замонавий техника воситалари билан таъминлаш масалалари муҳокама қилинди.

– Ўзбекистонда сизнинг маҳсулотингизга талаб катта, – деди Ислом Каримов. – Замонавий корхоналар барпо этиш ва ҳамкорликда сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш ҳар икки томон учун фойдалидир.

Делегация раҳбари тез орада кенг кўламли ишларни амалга ошириш учун барча шарт-шароитлар етарли эканини таъкидлаб, самимий қабул учун миннатдорлик билдирди.

Қабул маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосарлари Ў. Султонов, М. Усмонов ва бошқа расмий кишилар иштирок этдилар.

***

Шу куни Клаус Якобс бошчилигидаги Ғарбий Европа ишбилармонлар делегацияси аъзолари Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ўткир Султонов билан учрашди.

Учрашувда Тошкент ва Янгийўл шаҳарларидаги қандолат фабрикаларини таъмирлаш, янги ускуналар билан жиҳозлаш, шунингдек, янги технология асосида ишлайдиган йирик қандолат фабрикасини қуриш ҳақида келишиб олинди.

***

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 16 сентябрь куни Америка Қўшма Штатларининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Генри Лии Кларкни унинг илтимосига биноан қабул қилди.

Суҳбат чоғида АҚШ билан Ўзбекистон ўртасидаги амалий ҳамкорлик алоқаларини кенгайтириш юзасидан фикрлашиб олинди.

Суҳбатда Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазири А. Комилов иштирок этди.

(ЎзА)

ОНА ЎЗБЕКИСТОН ТУПРОҒИ БУ КУН

БИР ПАРИ ФАСЛНИНГ ОҒУШИДА МАСТ

Йил бўйи тўкилган пешона тери бугун ризқ-рўзга айланди. Пахта, мева-чева, сабзавот, умуман, ҳосил йиғим-терими қизғин паллага кирди

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Жаноби олийлари!

Австралия ҳукумати ва халқи номидан ҳамда шахсан ўз номимдан ҳукуматингиз ва Ўзбекистон халқини Мустақиллик куни муносабати билан қизғин қутлашдан мамнунман.

Мамлакатларимиз ўртасидаги дўстона алоқалар бундан буён ҳам ривожланиб ва мустаҳкамланиб боришига ишончим комил.

Билл ХАЙДЕН,
Австралия Бош губернатори

****

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Жаноби олийлари!

Муқаддас байрам — Мустақиллик куни муносабати билан сизга самимий табрикларимини йўллайман ҳамда сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат, Ўзбекистон халқига эса тинчлик ва фаровонлик тилайман.

Туанку Жаафар Ибни Алмарҳум Абдул РАҲМОН, Малайзия давлати бошлиғи.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам жаноб Президент!

Ўзбекистон Республикасининг миллий байрами муносабати билан сизга самимий табрикларим ва эзгу тилакларимни йўллайман.

Имкониятдан фойдаланиб, Ўзбекистон Республикасининг дўст халқига равнақ ва фаровонлик тилайман.

Камоли эҳтиром ила,

Пунсалмаагийн ОЧИРБАТ,
Монголия Президенти

***

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Мустақиллик куни муносабати билан Ямайка ҳукумати ва халқи номидан сизга ва Ўзбекистон халқига самимий қутловларимни йўллайман.

П. Ж. ПЭТТЕРСОН,
Ямайка Бош вазири

Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

БУГУННИНГ ТАЛАБИ ФИДОЙИЛИКДИР

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасининг республика ёшларига

МУРОЖААТИ

Олтин куз келди. Далаларда мўл ҳосил етиштирилди. У ризқ-рўзимиз, дастурхонимизга файз киритадиган неъматдир. Деҳқоннинг пешона тери эвазига етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олиш шу куннинг асосий вазифаси. Қаранг, пахта далалари эртанги кунимиздек оқ-оппоқ . У ўзидек оққўнгилли, ойдин тилакли кишиларни бағрига чорлаётир. Бизнинг заҳматкаш деҳқон элимиз бу азалий ҳақиқатни қадим-қадимдан ҳис этиб келишган. Катта ишга барча бирдек ҳамжиҳат бўлиб киришган. Айни кунда барча вилояту, туманларимизда машаққату қийинчиликлар эвазига етиштирилган ҳосилни йиғиб-териб олиш қизғин паллага кирди. "Арғамчига қил ҳам қувват" деганларидек, шундай суронли маҳалда пахтакорларимизга ҳам маънавий, ҳам амалий кўмак беришга шошилишимиз лозим. Шу ўринда, республикамиз Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йилги пахта йиғим-теримини уюшқоқлик билан муваффақиятли ўтказишни таъминлаш юзасидан қабул қилган қарори нур устига аъло нур бўлди.

Барчамизга маълумки, бугун пахта далаларида ҳиммат камарини боғлаганларнинг асосий қисмини ёшлар ташкил этади. Ватанимизнинг бугуни, эртаси уларнинг шижоатли ва фидокорона меҳнатиға боғлиқ. Қолаверса, Ёшлар Иттифоқи ташкилотларининг нималарга қодирлигини бугунги синовлар кўрсатиб беради.

Бугуннинг биздан талаби битта: "Шижоатли меҳнатимиз сенга — Ватан!" шиори остида фидокорона меҳнат қилиш, эрта-бир кун нонимизга, кийим-кечагимизга, ризқ-рўзимизга айланадиган ҳосилни нес-нобуд қилмай, сўнгги мисқолигача йиғиб-териб олишдан иборат.

.Азиз ёшлар, тенгдошлар!

Биз гоҳо ўтиш даврига хос иқтисодий қийинчилик ҳақида гапирамиз, асли уни бартараф этишда ҳалол меҳнатимиз маҳсули бўлмиш мана шу пахта, мева-чева, нефть маҳсулотлари етакчи ўрин тутмайдими? Биз қийинчиликларни енгиб ўтиб келаяпмиз. Олтин куз неъматларини ҳам ўз вақтида йиғиб-териб олсак, яна бир довондан ошган бўламиз. Буюк келажак сари яна бир қадам ташлаган бўламиз. Бунинг шарафи, саодати ўзгачадир. Ҳа, далаларда етиштирилган ҳосилнинг Ватанимиз иқтисодий пойдеворини мустаҳкамлашда қанчалик катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб ўтиришга ҳожат йўқ. Пахта бу олтин эмаски, шошилмасдан тозалаб олинса, ёғин-сочин бошланиши билан унинг сифати пасая боради. Шунинг учун ҳар бир дам ғанимат. Лаҳзалардан унумли фойдаланайлик.

Азиз ёшлар!

Саховатли кузнинг қуёшли кунлари кутиб турмайди. Мақсад шуки, "Шижоатли меҳнатимиз сенга — Ватан!" шиори остида барчамиз бир тан-бир жон бўлиб пахта далаларида учрашайлик ва пахтакорларимиз мўлжаллаган марраға ҳаммамиз биргаликда етиб борайлик.

Ҳар биримизнинг ўрнимиз пахтазордадир!

1994 ЙИЛГИ ПАХТА ҲОСИЛИНИ ТАЙЁРЛАШ БЎЙИЧА 16 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Вилоятлар	Режага нисбатан фоиз ҳисобида тайёрлангани			
	Жами		Шу жумладан машинада терилгани	
	Бир кунда	Мавсум бошидан бери	Бир кунда	Мавсум бошидан бери
Қорақалпоғистон Республикаси	1.02	5.46	0.01	0.02
Андижон	2.59	13.64	0.00	0.00
Бухоро	3.66	30.98	0.00	0.00
Жиззах	0.80	3.55	0.05	0.06
Қашқадарё	1.99	10.33	0.47	1.70
Навоий	2.71	19.22	0.27	0.70
Наманган	1.35	7.65	0.06	0.21
Самарқанд	2.58	16.12	0.56	1.84
Сурхондарё	2.30	20.01	0.53	1.70
Сирдарё	0.56	2.52	0.00	0.00
Тошкент	0.61	3.04	0.00	0.00
Фарғона	2.55	18.44	0.12	0.16
Хоразм	2.43	24.93	0.00	0.00
Ўзбекистон Республикаси бўйича жами	1.92	13.50	0.16	0.50
1993 йил шу кунгача тайёрланган пахта	0.40	1.96	0.02	0.02
Шу жумладан, ингичка толали пахта				
Қашқадарё	0.00	0.00	0.00	0.00
Наманган	0.00	0.00	0.00	0.00
Сурхондарё	0.00	0.00	0.00	0.00
Ўзбекистон Республикаси бўйича жами	0.00	0.00	0.00	0.00
1993 йил шу кунгача тайёрланган пахта	0.68	3.81	0.00	0.00

Президент Фармонлари амалда

ЁШЛАРГА УЙ БЕРИЛДИ

Юртбошимизнинг "Ўзбекистон ижодкор ёшларини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чоралари тўғрисида"ги қарорини барча ёшлар хурсандчилик билан кутиб олган эдилар. Айни қарорда таъкидланган ёш ижодкорларни уй-жой билан таъминлаш масаласи деярли ҳамма вилоятларда ҳал бўлди. Айниқса, Наманган, Қашқадарё, Самарқанд ҳамда Фарғона вилоятларида бу ишга жуда жиддий ва масъулият билан ёндошилдики, натижада бу вилоятларда 30-40 нафар ёшлар уй-жойли бўлишди. Биз куни кеча Хоразм вилояти бўйича ўз мухбиримиздан шу мавзуда яна бир қувончи хабар олдик.

***

Яқинда Урганч шаҳрида ўттиз нафар ёш ижодкорга янги қуриб битирилган тўққиз қаватли уйнинг калитлари тантанали равишда топширилди. Ушбу маросимда Хоразмда меҳмон бўлиб турган наманганлик мусобақадошлар ҳам иштирок этишди. Вилоят ҳокими Маркс Жуманиёзов ва Наманган вилояти ҳокими Бургутали Рапиғалиев ёшларни қизғин қутладилар. Уй калитларини вилоят ҳокими М. Жуманиёзов топширди.

Бу тадбир республикамиз Президенти И. Каримовнинг "Ўзбекистоннинг ижодкор ёшларини давлат йўли билан қўллаб-қувватлаш чоралари тўғрисида" қабул қилган қарорини амалга оширишда муҳим қадам бўлди. Бугун иқтисодий қийинчиликарга қарамасдан моддий ёрдамга муҳтож ижод аҳлига кўрсатилган ғамхўрликдан урганчликларнинг ҳам боши осмонга етди. Чунки мамлакатимизнинг истиқболи, турмуш тарзи, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий камолати ёшларимизнинг куч-қувватига, ижодкорлигига боғлиқ.

Ўша куни аҳолининг ўз маблағлари ҳисобига барпо қилинган тўққиз қаватли 54 квартиранинг калитлари ўз эгаларига берилди. Шаҳарнинг энг сўлим ва кўркам гўшаларидан бирида жойлашган бу уйни Урганч уйсозлик комбинатининг қурувчилари қуриб битказдилар.

Д. БЕКЖОНОВА,
"Туркистон" мухбири.

ҲАЗРАТ БАҲОУДДИННИ ЁД ЭТИБ

Ўтган йили улуғ бобомиз тасаввуф илмининг ёрқин намояндаси, ислом маданиятига муносиб ҳисса қўшган юртдошимиз Баҳоуддин Нақшбанднинг 675 йиллик тўйи кенг нишонланган эди. Бухоройи Шарифга яқин Шарқ, Америқо, Европа, Марказий Осиё мамлакатларидан нуфузли меҳмонлар келиб, мустақил юрт ўз қадриятларини, буюк фарзандларини нечоғли эъзозлай билишига ишонч ҳосил қилгандилар.

Қутлуғ анжуман қатнашчиларининг ҳар йили сентябрь ойида ҳазрат Нақшбанд хотирасини ёд этиш, ёдгорлик мажмуини зиёрат қилиш кунлари ўтказиш тўғрисидаги таклифи қўллаб-қувватланди. Ҳар бир вилоят зиёратгоҳда муайян бир иншоот қуриш вазифасини зиммага олди. Ҳозир бу ерда бунёдкорлик ишлари авжида. Фарғоналиклар эрта баҳорда катта боғ яратди, наманганликлар шарқона ҳаммом қуриб берди, андижонликлар гулзор, қашқадарёликлар эса меҳмонхона барпо этмоқда. Бухорода янада муборак анжуман бошланди. Бу ерда Нақшбандийхонлик кунлари ўтказилмоқда.

Илҳом САФАР,
ЎзА мухбири.

Наргиза Ҳақбердиева — 11-синф ўқувчиси. Устозларининг айтишича, унинг ўқиши ҳам, одоби ҳам аъло. Тенгдошлари Соҳиба, Алишер, Шерзод, Садоқатларни айтмайсизми? Уларнинг ҳар бири кунига эл хирмонига камида 70-80 килограммдан "оқ олтин" териб тўкишаяпти. Баҳодир Муродов, Маъруф Мирсаъдиев, Умида Баротова каби юқори синф ўқувчилари ҳам кунлик теримда барчага намуна бўлишаяпти.

Шунингдек, Арнасой туманидаги 15 "А" ижара ширкатлар бирлашмасидаги 2 та ўрта мктабнинг 8, 9, 10 ва 11-синф ўқувчилари ҳам терим сафарбарлигида фаол иштирок этишмоқда. Ҳамид Олимжон номли 13-ўрта мактаб жамоаси билан Ғафур Ғулом номидаги 5-ўрта мактаб ўқувчи ва педагоглари ўзаро мусобақалашиб, хўжаликнинг кунлик хирмонига барака киритишаяпти. Бирлашма раиси Қиличбек Сулаймонов 770 нафар ҳашарчининг ҳимматидан ғоят мамнун эканлигини деҳқонга хос фахр ва ғурур билан изҳор этди...

Абдулла ТУРДИЕВ,
журналист.

ЁШЛИК ШИЖОАТИ

Ушбу суратлардаги кулиб турган қора кўзлар Жиззах вилоятининг олис тоғли ва муаззам қир-адирларга бой тумани — Бахмалдан Арнасой туманига ҳашарга келишган. Биринчи суратдаги қизни таниб қўйинг: исми Наргиза, фамилияси Ҳақбердиева. Иккинчи суратда эса Бахмал туманидаги Баҳром Иброҳимов номли 3-ўрта мактабнинг директори Тўрамурод Алимов ўз ўқувчилари даврасида.

— Пахта эмас, бу — бойлик. Ўзбекистонимизнинг шаън-шавкати — "оқ олтин", — дейди биз билан суҳбатда у. — Элимиз удуми — ҳашар ажойиб-да. Мана шу қутлуғ удум анъанаси бизнинг жамоамизни бободеҳқонларимизга кўмакка даъват этди. Шу кунларда 64 нафар ўқувчимиз ғайрат камарини белга маҳкам боғлаб, дур-жавоҳир теришаяпти.

Пахтазор оралаймиз. Теримчи ука ва сингилжонларимизнинг кайфияти яхши, меҳнат натижалари юқори. Мактаб ўқитувчиларидан Эргаш Носиров, Нурулло Маъмиров ва Турдимурод Бекназаровлар ҳашарчи ёшлар гуруҳига масъул, камарбаста. Хўжалик ва туман раҳбарлари ҳашарчиларга ҳар томонлама қайишиб, уларнинг меҳнат ва дам олиш шароитларини яхшилашга кундалик эътиборни қаратишаяпти. Ғамхўрликнинг самараси аниқ — натижалар кун сайин қувончли бўлмоқда.

Эътиборингизга ҳавола этилаётган суратларга яна бир нигоҳ ташланг — устоз ва шогирдлар чеҳрасида ёшлик шижоати жўш уриб турибди...

Козимжон ЎЛМАСОВ олган суратлар.

ПОЙТАХТ ФАОЛЛАРИ ЙИҒИЛИШИ

16 сентябрь куни Тошкентда ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон республикаси Олий Кенгашининг ўн олтинчи сессияси кун тартибига қўйилаётган масалалар муҳокамасига бағишланган фаоллар йиғилиши бўлди. Унда Тошкент шаҳридан сайланган Ўзбекистон халқ депутатлари, туман ҳокимлари, ҳуқуқ-тартибот идоралари ва ташкилот раҳбарлари иштирок этди.

Йиғилишни шаҳар ҳокими Козим Тўлаганов бошқарди.

Ўзбекистон Олий Кенгаши раиси вазифасини бажарувчи Эркин Халилов ўн иккинчи чақириқ республика Олий Кенгашининг ҳисобот давридаги иши ва бўлажак сессия муҳокамасига қўйилаётган асосий масалалар тўғрисида маъруза қилди.

Йиғилишда Ўзбекистон Олий Кенгаши раисининг ўринбосари Борис Бугров қатнашди.

(ЎзА).

ЯЙРАНИНГ ЮТУҒИ

Американинг Мичган штатида жойлашган "Интерлокин" мусиқа марказида бўлиб ўтган халқаро мусиқа танловида ўзбекистонлик Яйра Матёқубова иқтидорли скрипкачи деб топилиб, шу ерда бир йил мобайнида таҳсил олиш ҳуқуқини қўлга киритди. Яйра ўтган йили ҳам шундай танловда ғолиб чиқиб, икки ой давомида "Интерлокин" марказида мусиқадан таҳсил олган эди.

Мактаб: ўзгаришлар даври

МУАЛЛИМЛАР КОНФЕРЕНЦИЯЛАРИДАН КЕЙИНГИ МУЛОҲАЗАЛАР

Бундан анча йил бурун аждодлари тупроғига қайтган, ҳозир Тошкент Давлат Шарқшунослик институтида талабаларга таҳсил бераётган суриялик Муҳаммад Ал Бухорий араб тили бўйича дарслик ёзди. Дарслик пойтахтдаги араб тили чуқур ўргатиладиган иккита — биринчи ва йигирма-тўққизинчи мактаб ўқувчилари учун қимматли совға бўлди. Муҳаммад Ал Бухорий ўқитувчиларнинг ҳам араб тили бўйича билимини чуқурлаштириш мақсадида Тошкент ўқитувчилар малакасини ошириш институтида махсус курс очди.

Бу ҳол мактабда хорижий тилларни, хусусан Шарқ тилларини ўргатишга бўлган алоҳида эътибор намунасидир. Ўзбекистон мустақилликка эришганидан кейин жуда кўп мамлакатлар билан ҳамкорликни йўлга қўяётган экан, болаларга мактабданоқ хорижий тилларни ўргатиш эҳтиёжи туғилиши табиий, албатта.

Тошкент мактабларида ҳинд, араб, урду, форс тилларидан дарс бераётган ўқитувчилар семинари мана шу мавзуга бағишланди. Семинар августда бошланиб, сентябрда якунланган ўқитувчилар конференцияларининг давоми эди. Конференцияларда 20 дан ортиқ секция ишлади. Уларда ўқитувчилар ўз фанларини ўқитиш юзасидан фикр алмашиб, янги ўқув йили режаларини аниқлаб олишди.

— Конференцияларимиз мавзусини мамлакатимизда қабул қилинган "Соғлом авлод учун" давлат дастури белгилаб берган, — дейди семинар ташкилотчиларидан бири бўлган Тошкент давлат ўқитувчилар малакасини ошириш институти директори Л. Орипова. — Чунки, жамиятимиз ҳар томонлама баркамол фарзандларни вояга етказишида мактабнинг аҳамияти катта. Мактабнинг бугунги кундаги муаммолари ҳақида гапирилар экан, бу муаммоларга айнан мана шу нуқтаи назардан ёндашиш зарур. Конференцияларимиз ҳам худди мана шу йўсинда ўтди.

Ҳозир олдимизда турган муҳим вазифалардан бири — лотин алифбосига ўтишдан иборат, — деб давом этади Луиза Набиевна. — Шу пайтгача бошланғич синф ўқитувчиларидан 800 киши институтимизда малака оширди. Бу йил янада самаралироқ бўлади — янги ўқув қўлланмалари билан ишлаймиз.

Она тили, адабиёт, Ўзбекистон тарихи ва географияси фанларини ўқитишда ҳам янгиликлар бор. Бу фанлар бевосита Ўзбекистон, унинг тарихи, бугунги куни билан боғланган ҳолда ўргатилади. Шу йўналишда янги дарсликлар тайёрланмоқда, бу ишга бизнинг ходимлар ҳам ҳисса қўшмоқда.

Хуллас, янги ўқув йили олдидан ўтказилган катта педагогик кенгаш самарали бўлгани шубҳасиз.

Л. СТРУННИКОВА,
ЎзА мухбири.

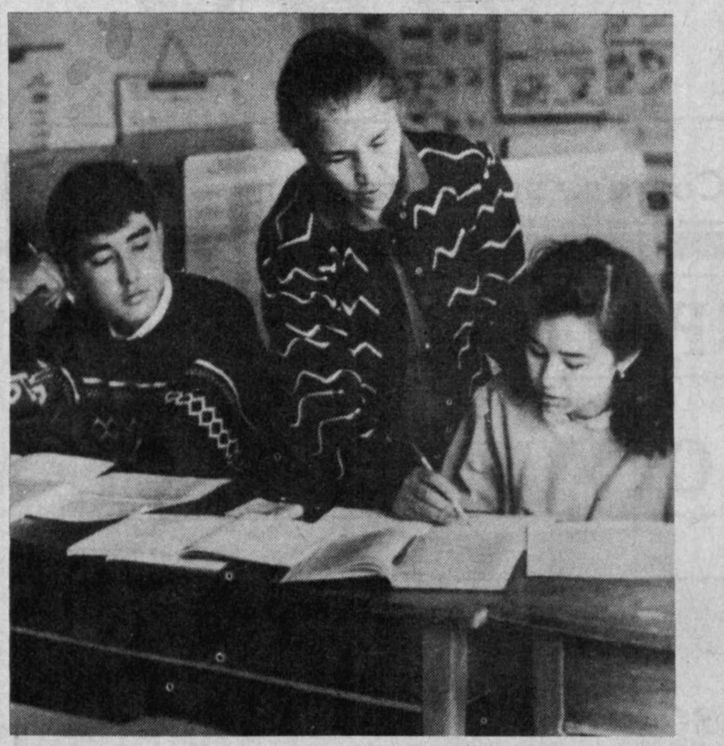

ЎЗБЕКИСТОН — ВАТАНИМ МАНИМ

"Донолар дейдики, осонни кутма, имкондан ортиқ бир имконни кутма, Дарёдан дарёни айлагил талаб ва лекин ҳеч қачон уммонни кутма". Бу сатрлар бугунги кун шиори бўлса арзийди, негаки инсон зотига доимо қийин бўлган, мабодо осон бўлса қийинчилик ўйлаб топилади, нега дейсизми, чунки ҳаёт дарёдек оқмоқда, ривожланиш, тараққиёт билан ҳамнафас бўлиш учун тезлик зарур ва бугун бизга оғир туюлган ёки ўзимиз оғир деб ўйлаган кунлар ортда қолмоқда.

Сиз суратда кўраётган тикувчи қизлар ҳам ишдан сўнг ўзларини бироз ҳоригандек, толиққандек сезадилар, бироқ умр ўтмоқда... Улар ҳар бир кун қариялик гаштини сурмоқ учун нафақага чиқадилар, энди уйда невараларини, қанддек ўрик доналарини тарбиялайдилар ва ўша ҳозир сиз суратда кўриб турган онларини эслайдилар... Эслайди-ю, эҳ, қандай зўр дамлар эди, дейди. Ахир, ўша пайтлар чарчаган, лекин тер тўкиб меҳнат қилган, қарангки "йиғлаб-йиғлаб ариқ қазсанг, кулиб-кулиб сув ичасан" деганларидек, ҳозирги ёшлар орадан 40-50 йил ўтгач бугунги кунларни соғинч ила хотирлайдилар.

Суратларда акс этаётган инсонлар ҳам Мингбулоқдан нефть қазийдилар, улар нефтнинг ўзи отилиб чиқмаслигини, балки тоққа чиқмаса дўланага етолмасликларини биладилар. Қўлига қадам, дафтар тутган талабалар ҳам кўз билан нене китобларни "пармалаш" арурлигини ҳис этадилар ва бундан улар қўрқмайдилар. Тўқувчи қизлар эса ўзлари тиакаётган бежирим куйлак-у шимлар кимгадир ярашикли бўлса-ю, одамлар бундай ярашликли кийим кийган кишига ҳавас ила боқса дея ўйлашса ажабмас...

Тўлқин ИБРОҲИМ.
П. МАМАДАМИНОВ, Ш. ОЛИМОВ суратлари.

Истиқлол:кеча, бугун, эртага

Қўчқор Хоназаров

ЮРТИМ ҲАҚИДА ЎЙЛАР

Биринчи мақола

Инсоният тарихи, кенг маънода олганда, асрлар билан ўлчанади. Ҳар бир аср жамият ҳаётида катта даврни ташкил қилади. Ҳар бир асрнинг ўз юзи, қиёфаси ва ўзига хос томонлари бор. Аммо, биз яшаб турган XX аср инсоният тарихида алоҳида ўрин тутади, десак янглишмаймиз. У шу даражада турли инқилоблар, ижтимоий силкинишлар, маънавий бўҳронларга бой бўлдики, улар ҳақиқатда ҳам миллиардлар онгида туб ўзгариш ясади.

Собиқ тоталитар кўпмиллатли социалистик давлатнинг барбод бўлиши ва унинг ўрнига ўн бешта мустақил давлатнинг юзага келиши ҳам аслида ана шу ўзгаришларнинг мантиқий давомидир. Бу давлатларнинг пайдо бўлиши — тарихий заруриятнинг намоён бўлишидир. Уларнинг таваллуд топиши — фақат у ёки бу раҳбарнинг иродаси ва ҳаракатигагина боғлиқ бўлмай, биринчи навбатда бу жараёнларнинг тарих тамойилига монандлигидадир. Бу туб ўзгаришларнинг бошида турган арбобларнинг ижобий хизмати шундан иборатки, улар ана шу тарихий тамойилнинг асосий талабларини вақтида ва тўғри тушуна олдилар', ўтмиш бизга ўргатган ва оғир оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган хоинона йўлдан бизни сақлаб қола` билдилар.

Биз мустақил давлатларнинг таваллуд топиши тарихий зауриятдир,дебянглишмадик. Гап шундаки, инсоният ўз тараққиёти жараёнида эришган ва яратган энг мукаммал тарихий бирлик миллатдир. Бу фикрнинг тасдиғини минглаб ва миллионлаб мисолларда кўриб турибмиз. Тарихий тажриба шуни кўрсатадики, жамиятнинг моддий ва маънавий ривожланишини тезлатадиган, инсон ўз қобилият ва салоҳиятларини юксак даражада намойиш қила оладиган бирлик миллат экан. Миллатларнинг инсоният тарихидаги ўрни қанчалик салмоқли эканини шундан кўрса бўладики, ҳозирги замонда у суянган, унга замин суянган ва таянч бўлиб хизмат қиладиган моддий ва маънавий бойликлар, зафарлар, ихтиролар, кашфиётларнинг деярли тўқсон фоизи миллатлар, уларнинг вакиллари, фарзандлари, олим ва уламолари, мутахассислари ва тадқиқотчилари томонидан топилган ёки яратилган. Миллатлар қўйнида Гёте, Шиллер, Бальзак, Мопассан, Лопе де Вега, Сервантес, Жек Лондон, Шекспир, Рабиндранат Тагор, Лев Толстой ва Достоевскийлар ижод қилдилар. Инсоният ҳозирги даврда ўзининг руҳий ва маънавий ҳаётини Бах ва Бетховен, Чайковский ва Глинка, Бизе ва Пуччини музикаларисиз, Рембрандт ва Рафаэль, Боттичелли ва Тинторетто, Веласкес ва Суриковлар чизган расмларсиз тасаввур қила олмайди.

Масала шундай экан, яъни ҳозирги замон моддий ва маънавий ҳаёти биринчи навбатда миллатларга таянар экан, демак, илғор давлат бўлмоқчи Ўзбекистон ҳам шу тарих сабоғини инобатга олиб, аввалом бор ўзбек миллатини кўтариш, юксалтириш, ривожлантириш борасида ўйлаши лозим. Биз, ўзбеклар, ўз қаторимиздан дарров Штраусга ўхшаган композиторларни, Роден каби ҳайкалтарошларни, Рубенс каби рассомларни, Бернард Шоу ёки Анатоль Франс каби ёзувчиларни олға суролмасмиз. Бунга вақт керак. Аммо, бугунги биринчи вазифамиз инсоният эришган илмий-техникавий ва маънавий ютуқларни зудлик билан ўрганиш, шунга ярашиқ юксак малакали мутахассисларни тайёрлашдир.

Шу муносабат билан қатор жиддий масалалар олдимизда пайдо бўлиб турибди. Гап миллий уйғониш ва узил-кесил миллий шаклланиш тўғрисида боряпти. Биз қандай миллатмиз ва қандай миллат бўлишимиз керак? Давр бизга қандай талаблар қўймоқда? Миллатнинг хислат ва хосиятлари, ўзига хос томонлари осмондан тушган нарса эмас. Ўзбек миллатининг ҳозиргача ташкил топган қиёфаси ва ўзига хос томонларига эътибор берайлик. Ўзбеклар миллат сифатида ўтган асрнинг иккинчи ярмида шакллана бошладилар. Демак, бу жараённинг бошланганига юз йилдан ошди. Бу қандай давр эди? Бу қуллик, қарамлик даври эди. Шу юз йилнинг эллик йилида оқ пошшонинг мустамлакаси бўлдик, ундан кейин етмиш йилдан зиёдроқ эса жаҳон социалистик инқилобининг дарғаси бўлмиш СССРнинг одам ва хом-ашё манбаси бўлдик. Бинобарин, ўзбекларнинг миллат бўлиб уюшиш даври тўла равишда номустақиллик шароитида амалга ошди. Шундай экан, бу жиддий омил бизнинг миллий бирлик сифатида шаклланишимизга таъсир этмасдан иложи йўқ эди. Афсуски, бу омил жуда ҳам жиддий ва сезиларли таъсир кўрсатди. Бу таъсир асосан икки салбий ва манфий йўналишга эга бўлди: биринчидан, халқнинг энг фаол қисмида у мосланувчанлик кўникмалари ва руҳиятининг амалий иш юритиш ҳамда фикр юритишга сингиб боришга сабабчи бўлди. Маълум бир ижобий натижага эришмоқчисанми, юқоридагилар билан келиш, мослаш, ҳукмдор ва ҳокимларни мақта, лаганбардор бўл. Шундай қилмасанг, жойинг Сибирда бўлажак. Сибирь катта, сенга ҳам жой топилади, дерди ички овоз. Иккинчи салбий таъсир шундан иборат бўлдики, халқимизнинг кўпчилик қисми бундай мосланувчиликка кўнмади ва бошқа йўлни излаб топди: мослашма, лаганбардор бўлу лекин ўз ишингдан қолма, савдоингни қил, бирни икки қил, топар-тутарли бўл, эл-юрт сени танисин учун ўғил уйлантир, қиз узат, бунинг учун тўю-томоша қил, маъракаларга риоя қил, улардан қолма...

Ана шу сабабли бизнинг миллат бўлиб оёққа туришимиз даврида орамизда Дантон ва Маратлар, Гарибальди ва Бисмарклар пайдо бўлмади: жадидларни, маърифатпарварларни, миллий истиқлолиятимизнинг биринчи тарғиботчиларини эса ҳукмрон мафкура тазйиқида, улар учирма бўлар-бўлмас, қанотларини қайирдилар ва гўрга тиқдилар.

Бизнинг фикримизча, ҳар бир давлат ва миллат мустақиллигини эгаллаш ва уни мустаҳкамлаш даврида энг асосий вазифа — миллий ва умум оммавий жипслашишга ва барқарорликка эришиш ҳамда уни доим таъмин этишдир.

Шуни айтиш керакки, бу умуммиллий вазифани ўртага қўйиш, миллатга тушунтириш ва шу асосда уни жипслаштиришда Ўзбекистон ҳаммага ўрнак бўларли иш бажармоқда. Ривожланган социализмдан эркин бозор иқтисодиёти муносабатларига кўчиш — жуда катта инқилобий ўзгаришдир.

Бундай вазиятнинг ғайритабиийлиги шундан иборатки, жамият ва миллат олдида турган вазифа битта ва ягона бўлса-да, аммо уни талқин этишда ва амалга оширишда энг самарали йўлни худди мен ва менинг сиёсий партиям топди, дейдиганлар бор. Ана шу нарса миллат кучларининг, диққатининг, эътиборининг, имкониятларининг ва салоҳиятининг парчаланиб, сусайиб, бўшашиб кетишига сабабчи бўлади. Буни биз ўтмиш СССР ўрнида пайдо бўлган кўп мустақил давлатлар мисолида кўриб турибмиз. Ўзбекистоннинг бахти шундан иборатки, ана шундай сиёсатбозлик ва сафсатабозликка йўл қўйилмади. Мустақилликни мустаҳкамлаш, иқтисодни кўтариш, бўҳрондан қутулиш йўлларини излаш ва ундан чиқиб олиш режалари шундай тузилдики, бу режалар энг асосий ва муҳим масалаларни қамраб ололди.

Демак, тинчлик ва барқарорлик — мустақилликни мустаҳкамлаш ва ривожлантиришнинг зарурий замини ҳамда устунлардир. Шундай экан, ана шу мустаҳкамлаш ва ривожланишнинг ўзи нималардан иборат бўлиши керак, улар қандай намоён бўлиши лозим, деган саволнинг пайдо бўлиши ҳам табиийдир. Мана бу ерда жамият тараққиёти қандай асосий йўналишларга эга эканлигини аниқлаб олиш даркор. Мен бу ерда ижтимоий фалсафанинг ва сиёсатшуносликнинг энг оддий ва бошланғич қоидаларини санаб ўтишга мажбурман, чунки Ўзбекистонни буюк келажакли илғор мамлакатга айлантириш тўғрисида амалий гапга ўтишдан аввал жамиятни, давлатни, мамлакатни қандай асосий йўналишларда ривожлантирсак масала оқилона ва ўринли ҳал этилади, деган нарсани аниқлаб олишимиз зарурдир. Худди гўёки бундай йўналишлар чексиз ва ҳаммаси ҳам муҳим; газета, журналлардаги мақолаларни ўқисак ана шундай таассурот туғилади. Масалаларни бундай ёритиш халқимизнинг диққат-эътиборини бўлиб юборади, асосий муаммолар билан иккинчи даражали муаммолар орасидаги фарқларини ажратолмай қолишга олиб келади.

Ана шу тўғрида сўзлар эканмиз, шу нарсани кўзда тутиш керакки, жамият тараққиёти асосан уч йўналишда амалга ошади: моддий-иқтисодий йўналиш, ижтимоий-сиёсий йўналиш ва маданий маънавий йўналиш. Ҳар биримиз кундалик ҳаётда на шу уч йўналишдан бирида ёки бирига хизмат қиламиз.

Бу асосий уч йўналишлар орасида моддий-иқтисодий йўналишнинг биринчи ўринда бўлиши шубҳасиздир. Мамлакатнинг илғорлиги ундаги моддий ишлаб чиқариш ва иқтисоднинг даражасига боғлиқдир. Ҳозирги замон моддий ишлаб чиқариш ва илғорлик даражаси бу соҳаларга тортилганларнинг миқдорий салмоғи ёки тайёрланаётган машиналарнинг сони билан белгиланмайди. Гап уларнинг сифатида — компьютерлаш, роботлаштириш, автоматлаштириш талабларига жавоб бера олишидадир. Моддий ишлаб чиқариш ва иқтисод илғор мамлакатларда шунинг учун ҳам илғорки, улар жамият аъзоларининг бор-йўғи 20-25 фоизини банд қилган ҳолда, жамиятда мисли кўрилмаган мўл-кўлчиликни юзага келтирган. Ана шу сабабдан биз АҚШ, Буюк Британия, Франция, Италия ёки Олмония каби илғор мамлакатларга бориб қолсак, мўл-кўлчиликка ҳайрон бўлиб қоламиз ва кўпинча ўзимизни бу мўл-кўлчилик денгизида қандай тутишни билолмаймиз.

Бизнинг мақсадимиз Ўзбекистонни илғор давлатга айлантириш экан, биринчи вазифа — бошданоқ энг илғор ҳозирги замон техника ва технологияси, фанига суяниш, уларни ўзлаштириш ва кундалик ҳаёт воқеаларига айлантиришдир.

ХОРИЖДАН ХАБАРЛАР

ЖАКАРТА. Шу йилнинг 31 августида Индонезия ядро тадқиқотлари марказида бўлган портлаш тасодиф туфайли рўй берганлиги аниқланди. Полиция текширувларига кўра, сирқиб чиқаётган газ хизматчилар ташлаган папирос қолдиғидан аланга олган ва кучли портлаш юз берган. Натижада бир киши ҳалок бўлган, бир киши оғир жароҳатланган.

Марказий Германиянинг жаҳонга машҳур "Сименс" компанияси барпо этган эди. Индонезиялик мутахассислар компания вакиллари билан текширув ишларини давом эттирмоқдалар, деб хабар беради РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси.

* * *

АЛЬ-ҚУВАЙТ. Ироқ ҳукумати биологик қурол ишлаб чиқаришни қайта йўлга қўймоқчи эмас. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг икки ой давомида Ироқ худудида текширувлар ўтказган махсус гуруҳи шундай хулосага келди. Гуруҳ раҳбари Дэвид Келлининг айтишича, мамлакатдаги 70 дан ортиқ объект текширилган. Ироқ ҳукумати текширувчиларга барча қулайликларни яратиб берган, мавжуд ҳужжатлар ва карталарни тавсия қилган.

* * *

ХЕЛЬСИНКИ. Финляндия ҳар қандай вазиятда ҳам Гаитида тинчлик ўрнатиш учун амалга ошириладиган қуролли ҳамлада иштирок этмайди. Финляндия Ташқи ишлар вазирлиги бу ҳақда баёнот берди. Бироқ Гаитида демократик жараёнларни тиклаш ва сайлов ўтказиш каби тадбирларда Финляндия кузатувчи сифатида иштирок этиши мумкин, дейилади баёнотда. Ҳужжат Америка Қўшма Штатлари ва Европадаги бир қанча мамлакатларга юборилди, деб хабар қилади Ташқи ишлар вазирлиги матбуот маркази.

* * *

РАБОТ. Мароккаш билан Россия мамлакатлари ўртасида балиқчилик бўйича тузилган махсус комиссия ўзаро ҳамкорлик ҳақида хужжат имзолади. Унда ҳамкорлик алоқаларини ривожлантириш билан бирга атроф муҳит муҳофазаси ва денгиз жониворларини асраш тадбирлари кўзда тутилган.

* * *

БОНН. Германия ва Латвия мудофаа вазирлари Фолькер Рею ҳамда Валдис-Вилнис Павловскилар ҳарбий ҳамкорлик ҳақидаги битимни имзоладилар. Германия бундай ҳужжатни марказий ва Ғарбий Европадаги кўпгина мамлакатлар, шунингдек Россия ва Украина билан ҳам имзолаган, деб хабар беради Германия ахборот маҳкамаси

(ЎзА).

Излаган имкон топади

РАҚОБАТБАРДОШ МАҲСУЛОТ УЧУН

Бозор муносабатлари шароитида корхоналар ўртасида пайдо бўладиган рақобат ишлаб чиқарилаётган маҳсулот сифатли ҳамда арзон бўлишини тақозо этади. Андижондаги "Шоҳруҳ" тижорат-ишлаб чиқариш фирмаси хўжаликлардан пахта толаси сотиб олиб, уни қайта ишлаб, тўқилган матодан кийим-кечак тайёрламоқда. Фирмада маҳсулот нархининг арзонлигига эришишга катта эътибор берилаётир.

Тадбиркорлар ўзини оқалмаётган саноат корхоналари биноаларини сотиб олиб, уларда тўқув ва йигирув цехлари очмоқда.Шундай цехлардан бири вилоят марказидаги "Андижонирмаш" заводи қуюв цехи ўрнида ташкил этилди ва унда трикотаж матолари тўқиш йўлга қўйилди. Цехда ойига тўрт тоннагача мато тўқилаётир.

Яқинда фирмага қарашли қурилиш бригадаси ҳам Андижон шаҳрида 300 ишчи ўрнига эга бўлган тикувчилик фабрикасини қуриб битказди. Ҳозир фабрика цехларига чет элдан келтирилган замонавий дастгоҳлар ўрнатилмоқда. Мақсад эса маҳсулотни элга манзур қилиш, турдош корхоналар билан рақобатда олдинда бориш, охироқибатда ўз маҳсулоти билан жаҳон бозорига чиқишдир.

К. НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири.

ЙЎЛОВЧИНИ КИМ ЎЙЛАЙДИ?

ЙЎЛ АЗОБИ...

БУ МУАММО кеча ёки бугун пайдо бўлгани йўқ. Қадим манзилларга элтадиган карвон йўлларига темир излар тушибдики, йўловчиларни шу ташвиш қийнайди.Улар патта олиш ва йўл азоби деган ўй-хаёлларсиз кутилган, кутилмаган сафарларга бамайлихотир чиқадиган кунлар тезроқ келишини интизор кутиб яшайдилар.

Бугун фақат маошга рўзғор тебратаётган оддий одам учун самолётларга патта олиш осон эмас. Шаҳарлараро қатновчи автобусларга тўлов нархи ҳам кундан кунга ошиб бораётир. Тўғриси йўловчи учун бугунги кунда чўнтак кўтарадиган транспорт воситаси поезд бўлиб қолди. Бу эса ўз навбатида шоҳбекат ва поездлардаги муаммоларни янада бўртиброқ кўзга ташланишига сабаб бўлмоқда. Чунки йўловчилар кўп. Шароитлар эса...

ПАТТАЛАР ҚАЕРДА СОТИЛАДИ?

Қарши шаҳар темир йўл шоҳбекати катталиги, ёруғ ва муҳташамлиги билан ажралиб туради. У ҳар куни 1000 дан ортиқ йўловчига хизмат кўрсатиш имкониятига эга. Бу ердан Қарши – Бухоро, Қарши – Самарқанд, Қарши – Термиз, Қарши – Китоб йўналиши бўйича шаҳарлараро поездлар ва Тошкент – Термиз, Тошкент – Сариосиё, Тошкент – Қитоб, Москва – Душанбе, Душанбе – Конибодом, Чоржу – Келеф, Бухоро – Китоб сингари йўналишларда вилоятлар ва давлатларни бир-бирига боғловчи поездлар ўтади. Турган гапки, бу поездлар қатновидан асосий мақсад – йўловчилар узоғини яқин қилиш. Бироқ ҳамма гап ана шу мақсадга қай тарзда ёндашилаётганида, одамларга қандай хизмат кўрсатилаётганида.

Шоҳбекатда юзга яқин одам патта ололмай навбатларда сарғайиб турганлигининг гувоҳи бўлдик. Кўпчилик асосан "Китоб – Тошкент" йўналишидаги поездга патта олиш илинжида жовдирайди. Кассаларда эса Тошкентгача жойлар сотиб бўлинганлиги ҳақидаги ёзув илинган. Олдиндан патта олиб қўяй деб келган тадбиркорларга "кейинги 10 кунгача ҳамма жойлар сотилганлигини" айтишди. Бу ҳам кассаларда патта умуман очиқчасига сотилмайдигандек таасурот қолдиради.

– Мана 4 соатдан буён турибман. Ҳали бирорта ҳам патта сотилмади, – деди ўзини Йўлдош Улашев деб таништирган бир йўловчи. – Ишонмасангиз, бошқалардан сўрашингиз мумкин.

– Тошкентдан бу ерга тўйга келгандик, – деб гапга қўшилди Тўра Жўраев – Қандай қилиб кетишни билмай ҳайронман. Болачақа билан бирга келгандик...

Қаҳрамон она Шарофат опа Азимова бемор фарзандини Тошкентга – касалхонага олиб бораётган экан. "Шунча азоб камлик қилгандай, патта ҳам йўқ экан. Дард устига чипқон деганлари шу бўлса керак-да", деди у йиғламоқдан бери бўлиб. Шу йўналиш бўйича яна битта поезд қатнови йўлга қўйилсагина бу муаммо ечилиши мумкин, дейишди мутасадди ўртоқлар. Бу фикрда жон бор. Чунки шу куни учта автобус йўловчиларга тўлиб, шоҳбекатдан тўғри Тошкентга қараб жўнасада, поездга "осилиб" бўлсада кетиш илинжида кўплар йўл қараб қолишди.

Кечга бориб "Китоб – Тошкент" поезди Қарши шоҳбекатига шиддат билан кириб келди. Бир зумда унинг олдига тумонат одам тизилди. Шоҳбекат тармоқ ички ишлар бўлимига қарашли навбатчилик қисми ходимлари йўловчиларни паттасини текшириб чиқаришга кўмаклашди. Бошқа бировнинг номига олинган патталар ҳақиқий эмас деб ҳисобланди. Бу чора-олиб-сотарликка чек қўярмикин, деб ўйладик. Чунки, ўзини Қаршидаги 7-ПМК пайвандловчиси Сайфулло Раҳимовман деб таништирган йигит куппа-кундузи нархи 8 сўм бўлган патталарни 40 сўмдан пуллаётганда қўлга тушганди.

БЎЛДИ АЖАБ ҲАНГОМАЛАР

ҲАММА томоша поезд йўлга тушгандан кейин бошланди. Урсурда паттасиз йўловчилар ҳам чиқиб олишган экан. Бориш керак бўлгач, нима иложлари бор. Уларни ҳам тушуниш керак. Вагон оғалари учинчи "полка"ларни паттасизларга сотишди. Унча-мунча пулга эмас, албатта. Яна қонуний бўлсин деб "жойлашган" йўловчиларнинг исми-шарифини ёзиб ҳам олишди. Айтишларича, бу пулларни кейин топширишар экан. Яна ким билсин. У томони бизга қоронғу.

Вагонларни кузатиб юриб, жанжалнинг устидан чиқдик. Вагон оғаси танбурда тик туриб кетаётганлардан ҳам пул сўрабди. "Биз йўл ҳақини тўлашдан қочмаймиз. Ҳеч бўлмаса, ўтириб кетишимизга шароит яратиб беришсин", дейишди йўловчилар. "Ўтириб кетасизларми, тик туриб кетасизларми, мени қизиқтирмайди. Тафтишчи кўриб қолса, мен жавобгар бўламан. Бўлмаса тушиб қолинглар", деб вагон оғаси ҳам ўзиникини маъқуллади. Охири йўловчилар бошқа вагонга ўтиб кетишгач, жанжал тинди.

Поездларда юриб кўрган бўлсангиз яхши биласиз. Бир кечага 4 сўм (!) тўлаб олинадиган чойшаблар нам, кир ва йиртиқлиги билан таъбингизни хира қилади. Агар чойшабни ўзингиз олиб чиқгудек бўлсангиз, балога қоласиз.

"Китоб – "Тошкент" поездининг бригадири Нажмиддин Усмоновнинг бу ҳақдаги фикри билан қизиқдик. "Ҳар бир йўловчининг бир кечага чойшаб сотиб олиши мажбурий. Паттага пули етгач, буёғиниям ўйлашсин. Баъзан ўзи билан чойшаб олиб юрадиганлар учраб туради. Уларга гапимиз шу: кўрпа ва ёстиқни ҳам ўзлари олиб чиқаришсин".

Ана сизга кўп йил шу соҳанинг нонини еган, кекса бригадирнинг фикри. Яна бечора йўловчига жавр. Унга танлаш ҳуқуқи берилмаган. Борига қаноат қилишга мажбур.

Кеч соат 12.00 ларда поезд Самарқанд вилояти ҳудудига кириб борарди. Ногаҳонда отилган тошлар зарбидан вагонлардаги 4 та ойна чил-чил синди. Ҳайрият, ҳеч кимга жароҳат етмади. Бир жувон қўлини ойна тилиб юборган йигитга қараб: "Худо бир асради. Минг марта шукр. Ўғлимнинг шундоққина ёнига тушди-я", деб боласини бағрига босганча дир-дир титрайди. Кексароқ киши уни юпатган бўлди. Сўнгра бирдан тутоқди: "Кимнинг боласи экан-а, бу лаънатилар..."

Бизни ҳам анча вақтгача шу савол ўйлантирди: "Кимнинг боласи улар?" Боламикан у ёки кап-катта одам. Шу қилмишидан қандай лаззат топаркан? Поездлар ойнасига тош отувчилар ҳақида кейинги пайтларда кўп гапиряпмиз, ёзяпмиз. Уларнинг дастидан вагонлар ойнасиз қоляпти. Бироқ натижа йўқ. Жиноятчиларни ушлаб, жазолаш ҳақида ким бош қотираяпти? Ҳечдан кўра кеч, дейишади. Агар бу борада бирон бир тадбир ишлаб чиқилиб, жиноятчилар аниқланиб, жазоланса, буни матбуот орқали, кенг жамоатчиликка маълум қилиш керак. Токи бу маънавияти сўқир кимсаларга ибрат бўлсин.

БИР НЕЧА КУНЛИК кузатувимиздан олган таасуротларни қоғозга туширарканмиз, бир нарсага амин бўлдик. Темир йўл хизматида ечимини кутиб ётган муаммолар мўл экан. Тўғри, юқорида таъкидлаганимиздек, уларнинг айримлари кеча ёки бугун пайдо бўлгани йўқ. Лекин...

Истиқлол халқимиз тарихида янги фаслни бошлаб берди. Мустақил давлатимиз дунёга юз бурди. Тараққийпарвар юртлар, халқлар билан борди-келди қиляпмиз. Шундай экан, кечаги ва бугунги ҳар қандай муаммоларни эртага қолдиришга ҳаққимиз йўқ

Сирожиддин РАУФ,
Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
"Туркистон" махсус мухбирлари.

Гулдан атир соғилаверади

Назм, наср, маданият, тариx

Ёшлар ижодидан

ОТАЛАР ЮРТИ

УЛУҒБЕК ХАЁЛИ

Бу қадим йўлларда кўпдир асотир,
Довонлар гардида қолгай хавотир.
Улуғбек бугунда ёлғиз мусофир
Чеккан озорларим ўзимга аён.

Юлдузларда кўзим, кўнглим хумода,
Айтолмаган сўзим қолди самода.
Тингласанг, дил розим тонгги сабода
Кўрган ағёрларим ўзимга аён.

Қисматда жудолик, гумонимда ўт,
Бир ёнда қилич-у бир ёнимда ўт,
Ўрлағай илкимда ҳам жонимда ўт,
Кезган мозорларим ўзимга аён.

Ким бу чарх баҳрида ризо йиғлаюр,
Сунбула йиғлаюр, жавзо йиғлаюр,
Кечмишда қанчалаб Мирзо йиғлаюр,
Тикан-гулзорларим ўзимга аён.

Умр мендан, сендан ўтиб борадур,
Илоё элингда кўпайсин ботир,
Ўзинг паноҳим бўл, оллоҳи қодир,
Билган бозорларим ўзимга аён...

НАЙСОНИМ

Кўнгил гулзор истаб гулидан
адашди,
Нозли нигор истаб дилдан адашди.
Бир ғамгусор истаб йўлдан адашди,
Ариқлар роҳида ўнган райҳоним,
Найсонлар қўйнида абри найсоним.

Фасллар айланар фалак ичинда,
Муҳаббат уйғонар нажак ичинда,
Бир садо қийналар юрак ичинда,
Фасллар қўйнида очиқ осмоним,
Найсонлар қўйнида абри найсоним.

Кунлар кипригида торчалик бўлмас,
Ҳурлар кўнглидаги ёрчалик бўлмас,
Ўтган умр бошида қорчалик бўлмас,
Иккимиз айро йўл аро сарсоним,
Найсонлар қўйнида абри найсоним.

Энди гиёҳларда қолди ифоринг,
Рўзи сиёҳларда қолди ифоринг,
Мени гуноҳларга солди ифоринг,
Ариқлар роҳида ёлғиз райҳоним,
Найсонлар қўйнида абри найсоним.

СЕВДИМ ДЕГАН СЎЗИМ...

Ғунча яноғингда гулнинг ифори,
Инжа дудоғингда елнинг хумори,
Эрка нигоҳингда ойнинг нигори,
Баҳор найсонлари бўғзимда қолди,
Севдим деган сўзим бўзимда қолди.

Энди бинафшадан паноҳ сўрайман,
Ўзим гуноҳкорман, гуноҳ сўрайман,
Бенажот қушчадан қанот сўрайман
Баҳор найсонлари бўзимда қолди,
Севдим деган сўзим кўзимда қолди.

Тўрт фасл — тўрт гулхан, куйдим- да, ёндим,
Қанча сулувларни суйдим-да тондим,
Тунлар тушларимда йиғлаб уйғондим,
Баҳор найсонлари бўзимда қолди,
Севдим, деган сўзим созимда қолди.

Мажнун кўксидаги дили пораман,
Елдим, етолмадим нозли ёра ман
Найсон бўлиб деразангдан бораман,
Баҳор найсонлари бўзимда қолди,
Севдим деган сўзим ўзимда қолди.

Муҳаббат йўллари ғам-фироқ бўлмиш,
Мажнунтол кўзлари нам—сўроқ бўлмиш,
Ул бодом гуллари шамчироқ бўлмиш,
Баҳор найсонлари бўзимда қолди,
Севдим деган сўзим сўзимда қолди.

МУНОЖОТ

Туннинг узун сочлари
Сочларингдек паришон.
Қизғалдоқ сўзларингни
Ташламайман, ёр, ишон.
Сочларингга қўнарман
Найсон бўлиб, нур бўлиб,
Соғинчимда яшарсан
Райҳон бўлиб, ҳур бўлиб.

Турналардек бўзлаган,
Дилингда бўз бўлурман,
Бировга дил ёрмаган
Лабингда сўз бўлурман.

Паришон сочларингни
Жоним билан тарайман.
Паноҳсиз қушча бўлиб
Сендан паноҳ сўрайман.

Сендан сукут — ризолик,
Тақдиримиз шул экан,
Энди ишқинг йўллари
Қабргача гул экан...

Нурилло ОСТОНОВ

"Халқ театрга юрмайди", деган гап тўғри эмас, халқ юради. Ўзини қизиқтирадиган заминларда ёзилган ва яхши ўйналадиган томошаларга халқ юради. Актёрга аҳамият бериш демак, сўзга аҳамият бериш демакдир. Актёр, театр санъатининг актёри ҳар қандай наркилий (конструктив) саҳнада ҳам сўзлайди, гапиради: чиройлик сўз чиройлик қилиниб гапирилса, томошанинг таъсири бўлмай иложи йўқ. Гўзал ва усталарча ўйнаган актёр, гўзал ва усталарча гапиришни ҳам билсин. Шундай бўлғонда ўйин билан сўз бирлашиб томошани тўлатади.

Яхши театрлар ёлғиз "катта" рўлларда ўйновчи актёрлар билангина яшамайди. Айниқса, бизнинг буюк элимизда!.. Ғарбда санъаткор тақдир этилмак учун мутлақо "юлдуз" бўлиши керак, ё гўзал хотин... Бизда эса ҳар кимнинг қуввати ва қудрати, истеъдод ва ҳунарига яраша жой ва ҳурмат таъмин этилган.

Чўлпон. "Театр ҳақида".

Сиз нима дейсиз?

КЎНГИЛ КЎЗГУСИНИ ХИРА ЭТМАСИН!

ҲОЗИР пойтахтимизда ва вилоятлар марказларида ёшларимиз тарбиясига салбий таъсир этувчи, уларда ҳаёсизлик, шафқатсизликни шакллантирувчи турли нашр маҳсулотлари сотилаётганини кўриш мумкин. Уларни сотиш, тарғибот қилишда ҳеч қандай ғурур ва ифтихорга эга бўлмаган, мўмай пул топиб, чўнтагини қаппайтиришдан бошқа нарсани ўйламайдиган кишилар "жонбозлик" кўрсатишмоқда. Бунга Санкт-Петербург шаҳридаги АЯКС тижорат нашриёти томонидан чоп этилган "ТАЙС", "ЭРРА" ва "Эротическая карикатура" номли ва шунга ўхшаш жаридалардаги суратларни, мақолаларни мисол қилиб келтиришимиз мумкин. Бундай адабиётларнинг тарғиб қилиниши ва сотилишида мутасадди шахсларнинг ҳам қўли йўқ эмас. Йўқса, 1992 йилнинг охири, 1993 йилнинг бошларида Бишкек шаҳрида чоп этилган француз адиби Маркиз де Сад қаламига мансуб ўта ҳаёсиз, фаҳш ва ваҳшийликни тарғиб қилувчи икки томлик "Жульетта" номли асарни ҳеч бир қаршиликсиз сотувга чиқарилганига нима дейиш мумкин? Ҳолбуки, бу асарни қин-яқинга қадар ҳам нафақат нашр қилиш, ҳатто рус тилига таржима қилиш ҳам тақиқланган эди.

Бундан ташқари, айрим кино томошагоҳларда ҳам шу тоифа кинофильмларни намойиш қилиш авж олиб бораяпти. "Секс қироли", "Ёввойи архидея", "Тўққиз ярим ҳафта" ва бошқа шу каби юзлаб кинофильмларни чиқарган шаҳар кино ижара ходимлари ҳам даромаддан бошқа нарсани ўйламаяптилар.

Бу борада биз ўз удумларимизни яхши биламизми, йўқми, обдон ўйлаб кўрмоғимиз лозим. Бу каби салбий ҳолатларга қарши кураш қонунда белгиланса мақсадга мувофиқ бўлар эди деб ўйлайман.

Тўра БОЙМУР.

Болалар юрган йўл эруғ бўлади.

Шу сонга хабар

"ШОДЛИК"НИНГ ХИТОЙ САФАРИ

Ўзбекистон Давлат филармонияси "Шодлик" ашула ва рақс дастаси Хитой Халқ Республикасининг Шинжонг Уйғур мухтор ўлкасига қилган гастрол сафаридан қайтиб келди. Ўттиз уч кишидан иборат гуруҳ Гулжа, Ёркент, Қашқар, Урумчи шаҳарлари ва кўплаб туманларида бўлиб, ўз санъатини намойиш этди.

— Хитойнинг қайси шаҳари ёки туманида бўлмайлик, — дейди даста бадиий раҳбари ва бош балетмейстери, Ўзбекистон халқ артисти Дилафрўз Жабборова, — концертларимиз мухлислар билан гавжум бўлди. Махсус "Тўй" дастурини тайёрлаб борган эдик. Ундан миллий урф-одатларимиз, удумларимиз акс эттирилган қўшиқ ва рақслар ўрин олганди. Айниқса, "Келин тушди", "Тортишмачоқ" томошалари, қизиқчиларнинг айтишувлари кўпчиликка манзур бўлди. Сафаримиз давомида йигирмага яқин концерт қўйдик.

(ЎзА)

Бастакор билан суҳбат

"ИЖОД — ЭЛ ДАРДИДА ЁНИШ"

- **Йигирма йилда 300 та қўшиқ.**
- **Билим юрти кимга хизмат қилади.**
- **Талантлилар кўп. Аммо...**

Жиззах вилоятида икки нафар атоқли арбоб бастакор бор. Бири — Файзиқул Зокиров. Илгари ҳам иккимиз учрашганмизу, лекин сира ҳангомалашмаган эканмиз. Одатда ижодкор халқи ўзини халқ дарди билан яшаётган деб ҳисоблаб, шу тариқа ўзига эътибор талаб қилиб юради. Инсонлар орасида энг кўп дард билан ёнадиганлар биз, дейишади. Суҳбат асносида бастакорларнинг дарди ҳам бошқа ижодкорларникидан қолишмаслигига амин бўлдим.

Файзиқул ака 1991 йили республика бастакорлар уюшмаси аъзолигига қабул қилинган. 1992 йили вилоят мусиқий драма театрида у кишининг ижодий кечаси катта муваффақият билан ўтказилган. 20 йиллик фаолияти даврида 300 қўшиқ ёзган. 1992 йили "Қалб садолари" номли китоб чоп эттирган. Ҳозир "Диёрим оҳанглари" номли иккинчи китоби нашрга тайёрланмоқда.

— Сиз бастакорларнинг китобларини ҳамма ҳам тушунмаса керак-ов?

— Сизлар шеърини ўқийверасизлар. Биз ёзган китобларни нотани биладиганлар тушунади. Китоб асосан қўшиқчилар учун мўлжалланган.

1991 йили Навоий бобомизнинг 550 йиллигига бағишлаб, республика бастакорлари орасида ўтказилган танловга Файзиқул ака гулдаста тақдим этди. Унда Навоийнинг "Кўринур" ғазалига, Азимийнинг "Устоз Навоийга" шеърига ва Ҳайитмат Расулнинг "Навоий ғазалига мухаммас"ига басталанган куйлар бўлиб, у учинчи ўрин билан тақдирланди. 1-2 ўринлар Султон Ҳайитбоев, Раҳматжон Турсунов каби номдор бастакорларга насиб этди.

1992 йили эса Шароф Рашидов шеърларига куй басталаш танловида ғолиб чиқди.

— Демак, ўзбек маданияти ривожи учун унча-мунча хизмат қилиб қўйгансиз. Шунга яраша унвонларингиз ҳам бордир?

— Ҳақиқий ижодкорлар унвон учун ижод қилишмайди. Ижод — аввало ички эҳтиёж! Албатта, баъзан таъсир қилиб ҳам қолади. Не-не кишилар барча имтиёзларга, мукофотларга эга бўлаверсаю, сен бир чеккада қараб тураверсанг... Вилоятда 30 нафар ёш истеъдодга атаб уй бериляпти. Биздек ёшларнинг устозларичи?

Дарвоқе, Файзиқул Зокиров бир йилдан буён Жиззахдаги Ботир Зокиров номли санъат билим юртининг раҳбари. Илгари бу даргоҳ рус тилида сўзлашувчилар қўлида бўлган, европача чолғу асбоблари, европача мусиқа ўрганилган, барча таълим рус тилида олиб борилган. Икки йилча бурун вилоят драма театрининг бош режиссёри (ҳозир собиқ), Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Ғофур Ҳамидуллаев билан суҳбатлашганимда ана шу билим юрти тўғрисида ички дард билан сўзлаган, шундай даргоҳ бирон бир маҳаллий талантни тарбияламаслиги тўғрисида айтган эди. Мустақиллик боис бу ерда ҳам ўзбек мутахассислари ишлай бошлади. Файзиқул Зокиров бош бўлди ва русча таълим билан бир қаторда анъанавий ижрочилик, мақом, ўзбек халқ чолғу бўлимлари очилди. Мусиқа назариясини ўрганиш ҳам миллийлаштирилмоқда.

— Файзиқул ака, сизда қўшиқ ёзиш жараёни қандай кечади? Шоирлар билан ҳамкорлик қиласизми?

— Мен кўпроқ шоирларнинг китоблари билан ҳамкорликни маъқул кўраман. Ўзимга маъқул бўлган шеърга куй басталайман. Масалан, шу тахлит Муҳаммад Юсуфнинг "Онам йиғлар" шеърига куй басталаганман.

— Ғиёс Бойтоев айтадиган қўшиқми?

— Матн ўша, лекин мен мутлақо бошқача куй басталаганман. Уни вилоят драма театри солисти Соли Норматов ижро этади. Айтишларича бу куй зўр эмиш. Яна билмадим.

— Муҳаммад Юсуф шеърларини қўшиқ қилиш ашулачилар орасида урфга кирган. Урфга кирмаган шоирларнинг шеърларига ҳам қарайсизми?

— Эркин Воҳидов, Жамол Камол, Малика Мирзаева, Арофат Носирова...

— Улар билан учрашганмисиз?

— Ўзлари биланми? Йўқ.

— Балки вилоятдаги шоирлар билан учрашиб турарсиз. Ахир шоир ва бастакор орасида мулоқот бўлиши керак-ку.

— Шарофат Ботирова, Иброҳим Дониш, Венера Иброҳимовалар билан тез-тез учрашамиз. Улар ўзларининг қўшиқбоп янги шеърларини тақдим этишади. Кўпроқ қўшиқчилар билан ҳангомалашаман. Вилоятда танилган Фарҳод Мамарасулов, Гулнора Ўринова, Озод Турсунов, Жамила Равшанова ва бошқалар аксарият мен басталаган қўшиқларни айтишади. Шу йил 13 июн куни республика радиосининг 1-дастури орқали "Файзиқул Зокиров басталаган қўшиқлар" эшиттириши берилди, буни мени табриклашганидан кейин билдим. Умуман, республика радиосида ҳам жуда кўп қўшиқларим бор.

— Билишимча, вилоятда иккита таниқли бастакор бор. Иккинчиси ким?

— Ғанижон Ҳолиқов. Вилоят мусиқа драма театрида ишлаш билан бирга бизнинг билим юртимизда ҳам ёшларга дарс беради.

— Ижодкор сифатида ўзаро алоқаларингиз қандай?

— У бир янги нарса ёзса, дарҳол менга келади, мен ёзсам унга бораман, маслаҳатлашамиз, камчиликларни кўрсатамиз. Қўшиқ, нота шунақа нарсаки, уни ҳар ким тушунавермайди. Бу соҳадан йироқ таниш-билишларга кўрсатсангиз, ҳеч нарсага ақли етмаса-да, кўнгил учун "Зўр!" дея мақтайди. Бизга эса қуруқ мақтов керак эмас.

Билим юртида фақат мусиқа эмас, рассомчилик ҳам ўргатилар экан. Мен Акмал Абдуллаев ва Жасур Эргашевларнинг "Чолғучилар" номли даста даражасига етказилган алебастрдан ясалган диплом ишини, шунингдек, Асил Абдуллаев, Ғулом Ҳусановлар девордаги сувоқ устига туширган бадиий безакларни томоша қилиш бахтига муяссар бўлдим. Улар давлат имтиҳонида плюс беш баҳо олишипти. Имоним комилки, мана шу суратларни, безакларни ясаган йигитлар ҳар қандай ёдгорликни кўнгилдагидек қилиб тайёрлаб бера олади. Бундайлар орамизда ўзимиз билан бирга юрганини кўрмаймиз-да, Москов, Ленинградга ҳайкалтарош излаб югурамиз.

Яхшиям мустақилликка чиқдик. Яхшиям санъат дея номланган халқнинг миллийлигини кўрсатадиган энг нозик нарсалар ҳам мустақиллик шарофати билан миллийлик касб эта бошлади. Зора бундан буён санъатчиларимиз қадри янада ошиб бораверса.

Абулқосим МУҲАММАД РАСУЛ.
"Туркистон" мухбири.

Улуғбек замондоши

ШАЙХ ҲАЗРАТ БАШИР

ҳақида ўқиган ёки эшитганмисиз?

Ҳазрат Башир ҳақида олиб борган изланишларимиз бизни одатдаги йўл-йўриқларни четлаб, анча мураккаб йўлдан боришга мажбур қилди. Биз аввало афсоналар, ривоятлар, ҳикоятлар изидан бориб, Ҳазрат Башир исмли маҳаллий алломалардан бирини аниқлаб чиқдик. Дастлаб бу шахс ўша даврнинг йирик алломаларидан бири Имом Бухорийнинг устози (бундан тахминан 1200 йилча бурун яшаган) Муҳаммад ибн Башорнинг номи маҳаллий тилда ўзгариб шу тарзда айтилганмикин, деган фаразга ҳам бордик. Чунки, у зот ҳам ҳаётини дарбадарликда ўтказган. Бироқ у кишининг қабри Панжакентда. Ёзма адабиётларда ҳам Улуғбекка замондош бўлган Ҳазрат Баширнинг номини учратмадик. Бу давр бўйича кўпгина тарихчи мутахассислар билан суҳбатлашдик, улар аниқ бир хулосага кела олмадилар. Ниҳоят, биз топган қўлёзмамиз — "Ҳазрат Башир тарихи" ("Мирҳақиқат") китобидан кўпгина саволларга жавоб топдик. Қўлёзманинг биринчи варағи йўқолганлиги туфайли бу асар ким томонидан битилганлиги номаълум. Аммо қўлёзмани Ҳазрат Башир муҳаббатига сазовор бўлган муридларидан бири ёзганлигини англаса бўлади. "Мирҳақиқат" сўзидан абжад ҳисоби билан ҳижрий 868 йил чиқади, уни мелодийга айлантирсак, 1464 йилга тўғри келади. Демак, Ҳазрат Башир Улуғбек даврида яшаган. Бунга қўлёзма ҳам далолат беради. Бу эса Улуғбек давридаги тасаввурларимизни янада тўлдиради.

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ Китоб шаҳрининг кун чиқиш томонга қараб Қашқадарёнинг юқори оқимидан 30 километр юрганимиздан кейин бир ажойиб манзарали қишлоққа дуч келамиз. Бу қишлоқнинг тўрт томони тоғ билан ўралган бўлиб, Қашқадарё сувлари улкан чинорлар остидан оқиб ўтади. Дарё қирғоғида жойлашган бу қишлоқ Ҳазрат Башир номи билан аталади. Қишлоқнинг тўрт тарафидан зилол сувли булоқлар қайнаб чиқиб турибди. Қишлоқ ўртасида Ҳазрат Башир қабри бор, тепалик Ниёзтепа номи билан юритилади.

Қишлоқ одамларидан Ҳазрати Башир ҳақида қуйидагиларни аниқладик. Бу ҳақда қўлёзмада ҳам батафсил ёзилган. Бу одамнинг дунёга келиши тарихи Амир Темур замонасига бориб тақалади. Соҳибқироннинг Хўжамир Барака ва Амир Неъматулло исмли ака-ука маслаҳатчилари бўлган. Амир Темур аёнларининг иғвоси натижасида улар саройни тарк этишади. Хўжамир Барака ва Хўжамир Неъматулло Самарқанддан чиқиб тоғ устига етишганда орқаларидан чопар келиб, соҳибқирон уларни саройга қайтишларини буюрганини айтади. Хўжамир Неъматулло тоғдан пастга тушганлиги учун қайтмайди. Хўжамир Бараками қайтариб келадилар. У Самарқандга қайтганлиги учун ҳам хайр-барака яхши бўлган, дейишади. Хўжамир Бараканинг укаси Неъматулло тоғдан ошиб Китоб томонга йўл олади ва Косатарош қишлоғига кириб келади. Бу қишлоқда Хўжа Ҳасан ота исмли киши бўлиб, Хўжамир Неъматулло дастлаб шу кишига дуч келади. Ривоятларда айтилишича, Хўжамир Неъматулло келганда Хўжа Ҳасан ота пиёз ўтаб турган бўлади. Шу пайт Хўжамир Неъматулло каромат қилиб, пайкалдан ҳамма бегона ўтларни йўқотади. Хўжа Ҳасан ота айтадиларки, "Э тақсир, нотўғри қилдингиз. Меҳнат билан тозаланса, ширин бўлар эди", дейдилар. Хўжамир Неъматулло Хўжа Ҳасан отаникида маълум муддат меҳмон бўлиб туради ва мезбонларнинг фарзанди йўқлигини кўриб, дуо қилади. Кароматнинг қудрати билан маълум фурсатдан кейин Хўжа Ҳасан ота ўғил кўради ва унга Сайид Аҳмад деб исм қўяди. У туғилган қишлоқ Қоплатун деб аталган. Ота-онаси қари бўлганлиги сабабли у онасини эмолмайди ва Ҳазрати Бешир деб аталиши шундандир. Бешир — сутсиз деган маънони англатиб, форс тилидан олинган (халқ орасида Башир деб тарқалган). Ҳазрати Башир ота-онаси билан тахминан 4-5 ёшларгача яшаган. Кейинги ҳаёти асосан ғорларда ўтади.

Тахминан 35-40 ёшларида Ҳазрати Баширнинг номи Самарқандда ҳам машҳур бўла бошлайди. Бу даврда Самарқандда Мирзо Улуғбек ҳукмронлик қилар эди. Ҳазрати Баширнинг баъзи бир қарашлари Мирзо Улуғбекка кейинчалик маълум бўлган. 15 йилча у Андижонда яшаган, дейишади. Бу ерда Ҳазрати Башир номли катта қабристон бор. У ердан қайтгандан кейин Мирзо Улуғбек Ҳазрати Баширнинг илмидан ва донишмандлигидан хабар топади. Ҳурмат кўрсатади. Мирзо Улуғбек Самарқанд хирожининг бир қисмини Ҳазрати Баширга бериб турган.

Ҳазрати Башир кексайганда олдига Самарқанддан Али Қушчи келиб, олти-етти йил яшаганлиги ҳақида далил бор. Ҳозирги даврда Ҳазрати Башир қишлоғининг ёнида Али Қушчи қишлоғи ҳам мавжуд.

Ҳазрати Башир 96 ёшларида оламдан ўтадилар. Ул зотнинг қабри арча кўкарган тепаликда илгари қандай бўлса, ҳозир ҳам шундай ҳолатда: қабрнинг устига усталар томонидан чиройли сандиққа ўхшаган ёғоч ёдгорлик қўйилган. Унинг ён томонида икки фарзандининг ва бир мурининаг қабри, дала томонида эса жуда ажойиб қабртош бор. Бу тош мўғул подшоси Мирзо Сайид Аҳмад Жамолиддин деган кишининг қабри устига қўйилган, дейишади. Қабртошнинг қўйилгани 1450 йилларга тўғри келади. Мўғул подшоси Ҳазрати Баширнинг таърифларини эшитиб, дунёни тарк этиб, у кишининг хизматларига келади ва бир неча йил яшаб, шу ерда оламдан ўтади. Қабртошни шу подшога қарашли кишилар қўйишган. Тошга битилган Қуръон оятлари ҳозиргача яхши сақланган.

Қуйида Ҳазрати Башир ота номи билан боғлиқ бўлган жойлар ва унинг табиати ҳамда ривоятлари билан сизни таништирамиз.

ЧАШМА

Ҳазрати Башир қабри жойлашган тепалик остидан ажойиб шифобахш сув чиқиб туради. Бир тегирмон Ҳазрати Башир қишлоғини сув билан таъминлайди. Зиёратга борувчи кишилар бу сувдан идишларда олиб кетадилар. Сувнинг шифобахшлиги, салқинлиги Маккатиллодаги обизамзамдан қолишмайди, дейишади. Ривоятларга қараганда илгари чоршанба, пайшанба кунлари бу чашмадан сув ўрнига сут оқар экан ва одамлар ундан ичиб, ўз дардларига шифо топар эканлар.

Ҳазрати Башир ота қабри қўйилган тепалик ортида 30-40 киши сиғадиган ғор бор. Бу ғор одам яшаши учун жуда ҳам қулай ва мустаҳкам қилиб кавланган. Ғорнинг ўртасидан тупроқ кўчмаслиги учун ернинг ўзидан устун қолдирилган. Ғорнинг ён томонларига китоб қўйиш учун токчалар қилинган. Айтишларича, бу ғорни ҳазрати Охун деган киши кавлаб, шу ерда истиқомат қилган. У Ҳазрати Башир дуолари билан авлиёликка эришган. Бу кишининг қабрлари Китоб шаҳридан тўрт километр узоқликда.

ТЕПАЛИК СИРИ

Инқилобдан олдинроқ Ҳазрати Башир қабри турган тепаликнинг атрофида қишлоқ бўлган. Шу ерда Мансурхўжа деган киши оғил қураётганда, лойхона остидан ясси ва катта бир тош чиққан. Тошни кўпчилик бўлиб кўтариб олганлар. Тошнинг ости 3 метрлар чамаси чуқур бўлган. Бу чуқурга 4-5 киши арқон ёрдамида тушганлар ва машъал ёқиб, Ҳазрати Башир қабри турган тепалик остига йўл кетганлигини кўрганлар. Чуқурга туширилган кишилар шу йўлдан 40 метрлар чамаси юришганда уларда қўрқув пайдо бўлган. Худди аждарҳо оғиз очиб келаётгандек туюлган. Улар қўрқувдан қочиб чиқишган ва тошни жойига қўйиб, ёпиб ташлашган. Балки шу йўл тепалик остидаги қандайдир бир тилсим сақланадиган жойга бориши мумкиндир. Чунки тепалик баланд қилиб кўтарилган ва унинг ости жуда ҳам мустаҳкам қилиб, пишиқ ғишт билан гумбаз шаклида ишланганга ўхшайди. Бу ерда ўша даврда ғишт пиширадиган хумдон бўлган.

***

РИВОЯТЛАРГА ҚАРАГАНДА, давримиздан бир неча йил илгари бир киши яшаган. У киши жуда содда ва ишонувчан бўлганлиги учун дўсти уни алдамоқчи бўлиб, оддий бир янтоқни "сенинг пиринг" дейди. Бу киши унинг сўзига ишониб, йил бўйи янтоқ остини юмшатиб, сув қуйиб юраверади. Ниҳоят, кузда тикан қурийди. Содда киши эса ҳамон одатини тарк қилмайди. Бир куни у киши челакда сув билан келганда, қаттиқ шамол туриб, янтоқни синдириб, юмалатиб кетади. У киши эса "пирим кетаяпти", деб тиконнинг кетидан қувиб бораверади. Ниҳоят, янтоқ бир жарликка тушиб кетади. У киши ҳам янтоқнинг кетидан ўзини отади. Кўрадики, жардаги ғорда 39 киши давра қуриб ўтирибди. (Улар қирқ чилтонлар бўлиб, бирлари вафот этганди). Содда киши уларга қўшилади.

***

ҲАЗРАТИ ШАЙХИ БУЗРУКВОР айтдиларки, менинг ишларим кундан-кунга ривожланиб борур эрди. Аммо айрим кишиларнинг қалблари нопок эрди. Менга адоват ўқини ёғдирар эдилар. Чунончи, асрнинг алломаларидан бири Мирзо Улуғбек эрдилар. У кишининг олдиларига бориб, мени ниҳоятда ёмонлаб, қиладиган ишларимни ноъмақулга чиқарганлар. Мирзо Улуғбек жами уламоларни жам айлаб, менга хабар қилдиларким, шайх Самарқандга келсинлар, деб. Фармони олийларига бўйинсунган ҳолда Самарқанд шаҳрига бориб, хонақода ўлтирдим. Ва маълум соатидан сўнг дарвешлардан бири хабар қилдиларким, жами йиғилган уламолар ва Мирзо Улуғбек мени сизга юбордиларким, бу кеча Шайхи Бузруквор бир каромат кўрсатсунлар. Агар бўлмаса, эрта жумлаи халойиқнинг олдида дорга осурмиз, деб. Бу хабардан мен ниҳоятда хафа бўлдим ва келган дарвешга айтдим: ким, боргин ва мани саломимни Мирзо Улуғбекка еткаргин.

Кечаси бўлди, Туриб таҳорат қилдим ва икки ракат намоз ўқиб, бошимни ерга қўйдим. Ва айдимки, эй Парвардигоро, сан қодири баркамолсан. Ҳамма беваю бечораларнинг ғамхўрисан. Илоҳо, ҳеч нарсани уддасидан чиқа олмасман. Ўзинга таяндим, сен ҳеч кимни маҳрум қўймагайсан. Илоҳо, бу мушкулни ўзинг осон айлагайсан, деб йиғладим. Ногоҳ осмондан бир нур пайдо бўлди. Ва Хониқонинг тагига тушдиким, тамоми жаҳон ра шан бўлди. Бу аҳволни кўрган жамики уламолар ва Мирзо Улуғбек шодмон бўлдилар. Мирзо Улуғбек ва жумлаи уламолар иттифоқ қилиб қўлимга иршод хати ёзиб бердилар. Дўстлар шод-хуррам, душманлар ғамгин бўлдилар.

***

БИР КУНИ хотиржам бўлмай турдим. Ибодатимга ҳалал етди, мен ғордаги ашёларнинг ҳаммасини далага чиқариб қўйдим. Қарасам, чеккада бир парча нон бор экан. Буни ҳам чиқариб қўйдим. Ундан кейин хотиржам бўлиб ибодатга машғул бўлдим. Нақл қилинди. Ҳазрати Боязиди Бастоми раҳматуллоҳи алайҳидан айтдилар, мен бир кун ҳужрада ибодатда эдим. Хотирим ножам бўлди. Мени хизматкорим Абу Мусо отлиғ киши эди. Анга айтдим: "Эй Абу Мусо, мени ҳужрамда нима бордирким, хотирим ножамдир". У киши айтди: "Бир бош узум сақлаб қўйганман". Мен буюрдимки: "Эй Абу Мусо, менинг ҳаловатимни баққоллик дўконига айлантирма". Абу Мусо узумни чиқариб қўйди. Ўшал замон хотирим жам бўлди.

***

ҲАЗРАТИ ШАЙХИ БУЗРУКВОР айтдиларки: "Ҳар қандай ибодатким машойихлардан қолгандур. Ҳаммасини ўзимга вазифа қилиб олдим. Уларни бажариш учун жиддий ҳаракат қилардим. Кечалари уйқу ғалаба қилмасин, деб кўзларимга туз сепардим. Баъзи оқшомлар оёғимдан осиб, бошимни қуйи қилиб зикр айтардим. Баъзи вақтлар дарахтлар тепасига чиқиб, тонг отгунча ибодат қилардим. Етти йил ухламадим ва шу муддатда жангалзорлар ва тошлоқзорлар ичида уйқу келмасин деб юрар эрдим".

***

ҲАЗРАТИ ШАЙХИ БУЗРУКВОРДАН ривоятдурким, ул зот айтдилар: "Бир вақт оғир касалга дучор бўлдим. Шу даражага етдиким, мендан ёмон ис келарди. Тош ва кесаклар орасида ётиб қолдим. Сояга боришга мадорим қолмади. Ҳеч ким егулик бермасди, биродарларим ҳам менга назар қилмасдилар. Одамлар сассиқ ис келмасин, деб узоқдан ўтардилар. Қарардиларки, шу одам ўлдимикин, деб. тирик эканлигимни билиб, қочар эдилар. Мен беҳуш бўлиб қолардим. На кечани ва на кундузни билар эдим. Вақтики бу мараздан сиҳат топдим, менда яхши хусусиятлар пайдо бўлди. Коинот сирларидан огоҳ бўлдим. Оллоҳга эътиқодим янада кучайди. Дунёнинг мол-мулкидан тамоман кўнглим совуди.

***

ҲАЗРАТИ ШАЙХИ БУЗРУКВОР қудду салоллоҳу руҳҳоҳу айтадиларким, Оллоҳ таолонинг ҳиммати шу даражага етдики, гиёҳларнинг, тошларнинг зикр айтиб турганини эшитар эдим. Гиёҳлар мен касалга давоман, менда бу хислат бор, деб айтар эдилар. Агар мен котиб бўлганимда эди, дориларни ёзиб олиб мусулмонларга етказган бўлур эрдим.

Нашрга тайёрлаганлар:

Аҳмаджон ЧОРИЕВ,
Қарши Давлат Дорилфунуни доценти, тарих фанлари номзоди.
Фурқат МЕЛИ,
"Туркистон" мухбири.

Қадриятларимиз

БЕШИК АСРАГАН ДУНЁ

• Оналар алла айтса...

• Бешикчи Зумрад опа нима дейди?

• Бешик қачон пайдо бўлган?

Олис йиллар қаъридан бир сас таралмоқда. Бу Онажоним айтаётган алладир. Бажараётган ишимни унутиб, яшаётган маконимни тарк этиб, олаётган нафасимни қучиб, осмонларга учиб кетаман.

Алла-ё, алла...

Алла-ё, алла...

Йўқ бу алдов эмас. Бу илоҳий қўшиқ. Бу инсон ҳисларининг тантанавор мусиқаси. Бу она меҳри, орзу ва армонининг жаранги, куйидир холос.

Алла-ё, алла...

Алла-ё, алла...

Бешикда йиғлаб ётган укамни қанчалик тербатмайлик (тебратмайлик — шева) асло юпатолмасдик. Агар онажонимиз келиб, бир оғиз эркаловчи сўз айтсалар бас, дунёни бошига кўтариб чинқираётган чақалоқ таққа тўхтаб, уйқуга кетарди. Бешиги дунёси бўлган гўдакда бу қадар сезгирлик қаёқдан пайдо бўлди экан. Баъзида ўйлаб қоламан, мен бешикда қандай ётган эканман, қанақа ухлаган эканман, биринчи марта эмганимда она сути томирларим аро қандай тарқалган экан?.. Фақатгина укамга айтаётган онамнинг алласида менинг шууримга муқим ўрнашиб қолган илоҳий бир оҳангни ҳис қиламан. Шунданми, доим алла садоларини эшитсам, болалик туйғуларимни гунг кўз ёшларим ошкор этади...

Муқаддас ва муборак бешикнинг қандай бунёдга келишини билишга қизиқдик. "Чорсу" ҳунармандчилик расталарини айланиб, бежирим бешиклар орасида ўтирган аёлни суҳбатга тортдик. Машҳур бешиксоз уста Зикрилло Ҳакимовнинг умр йўлдоши Зумрад опанинг айтишича, бешик асосан тол ва тут дарахтидан ясалар экан. Ёғочларга обдон ишлов бериб, сўнг бешик тайёрлашар, пардоз бериб, бўялар экан. Гўдакни шу тариқа мурувват билан кутиб оладиган бешиксоз усталар хизматига тасаннолар айтгингиз келади.

— Бизнинг авлодимиз бешикчилар авлодидир. Дадам ҳам, хужайинимнинг дадалари ҳам Тошкентда машҳур бешикчилардан бўлганлар.

— Зумрад опа, шундай оилалар борки, 10-15 боласини битта бешикда катта қилишади. Ясаган бешикларингиз дош бера оладими?

— Албатта. Баъзи оилаларда катта авлодлар ётган бешикларда фарзандларини белаш шараф ҳисобланади. Агар, яхшилаб, авайлаб тутилса кўпга чидайди. Биз ишдан чиққан бешикларни ҳам созлаб берамиз.

— Бешик пайдо бўлгандан буён неча асрлар ўтган бўлса-да, ҳамон ўша асл ҳолича ясалади. Яъни бирон жойига янгилик киритилмаган.

— Бу ота-боболаримиз ижодини мукаммаллигидан далолат беради... Ҳар бир тахта ўз ўрнида, пухта ўйлаб жойлаштирилган. Тувак учун тешик, тебратиш учун йўрға, ушлаш учун қубба. Мана буни помбаз деймиз, яъни ён ёғоч жуда пишиқ бўлиши керак. Пояси ва сихлари ҳам шундай. Яна дастаси ҳам бор, баъзан кўприк дейилади. Икки тарафидаги эмаги ҳам усталик билан қайрилган. Энди бешикка солинадиган тўшакларга ҳам эътибор беринг. Энг тагига қовуз солинган кўрпача тўшалади, ҳам шамол ўтиб туради, ҳам боланинг танаси ботиб кетмайди. Тувак билан сумак эса озода тутиш учун жуда қулай.

Дадалари бешик ясаб бўлгач, қизларимиз билан бўяб жило берамиз. Айниқса, дастадаги бўёқлар хилма-хил бўлади. Бу болани нарсаларни ажратишга, фарқлашга ўргатади. Дастага тахтачалардан айланалар ўрнатилади. Бу айланани бола қўли билан айлантириб ўйнайди.

— Сотиш учун бешикдан бошқа нарсалар ҳам териб қўйган экансизлар. Ўйинчоқ бешикча, ёғоч тароқ, беланчаклар, ўқловлар...

— Ҳозир ёғоч материаллар қиммат. Бешикдан ортган тахта чиқиндилардан керакли буюмлар тайёрлаймиз. Беланчак ёзда жуда қулай бўлса, ўқловлар, дастлар ҳар бир оилага зарурманд нарсалар. Бешикчалар эса қизчаларимизда кичиклигидан оналик бурчи ва масъулиятини тарбиялаб бориш учун керакдир.

Зумрад опа баъзи етишмовчиликлар, қийинчиликлар ҳақида ҳам тўхталиб ўтдилар. Биз эса азалий боболаримиз меросини авайлаб-асраётган бешиксозлар қўли дард кўрмасин, дедик.

Лола СОАДАТОВА,
журналист.

Газета саҳифаланаётганда

ХУФЁНА ЮК

Самарқанд давлат автомобиль назорати ходимлари Пахтачи туманининг "Зиёвуддин" соқчилик манзилида ЗИЛ — 130 юк машинасини тўхтатдилар. Текширувчилар машина кузовидан Хитойда ишлаб чиқарилган беш минг шиша арок топишди. Машина ҳайдовчиси бухоролик эди. У кўрсатган юк ҳужжатининг қалбакилиги аниқланди. Спиртли ичимлик чет элдан хуфёна олиб келинаётган экан. Ҳозир бу жиноят юзасидан тергов олиб борилмокда.

ҲИЙЛАСИ ЎТМАДИ

Хоразм вилояти божхона ходимлари "Тозабозор" чегара постида ГАЗ-2410 русумдаги "32-42 КПА" давлат рақамли машинани кўздан кечирганларида орқа ўриндиқ тагидан 460 грамм гиёҳванд модда топилди. Текширувда бу қорадори машина йўловчиси Шухрат Примовга тегишли экани маълум бўлди. Берунийлик ишчи Ш. Примов бу наркотик моддани Туркманистонга олиб ўтиб, сотмоқчи бўлган экан.

Рўзимбой ҲАСАН,
ЎзА мухбири.

КЕЛГУСИ СОНДА:

• Полвонларимиз қони

• Олтиариқ Шредери

Тошкент шаҳар Яккасарой туманидаги 323-сон болалар боғчасига берилган думалоқ муҳр йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

ҚУТЛУҒ КУН

БИЗНИНГ ЯЙРА ОПА!

Яйра Саъдуллаева! Айтинг-чи, сиз уни танийсизми? Йўқ, биз саволни нотўғри қўйдик, шекилли. Тўғрироғи, Яйра Саъдуллаевани танимайдиган одам борми, десак бўларди, чоғимизда.

Дарҳақиқат Ўзбекистонда Яйра опани билмайдиган, танимайдиган, янаям аниқроғи, у кишини яхши кўрмайдиган инсон топилмаса керак. Бугун мактабга қадам қўйган бола биринчи бўлиб, албатта, "Ғунча"ни варақлайди. Ва у ўзига Яйра Саъдуллаева исмли мураббийни, устозни, дўстни орттиради. Орадан йиллар ўтиб ўша ўқувчи улғаяди. Балки у ҳам худди опасига ўхшаб ёзувчи бўлар, балки бунёдкор, балки фан арбоби. Лекин Яйра опаси ҳамиша у билан бирга. Биз бу гапларни ҳаводан олиб ёзаётганимиз йўқ. Тажрибамиздан келиб чиқиб айтаяпмиз. Ахир, биз ҳам бир вақтлар ўқувчи бўлганмиз, "Ғунча" энг яқин дўстимиз бўлган. Ҳамма ўзбек болаларидек, Яйра опани яхши кўрганмиз.

Яқинда Яйра опа олтмиш ёшга кираётганини эшитиб қолдик. Очиғи, ишонгимиз келмади. Дарҳақиқат, опани яқиндан таниган, билган, у киши билан бир мартагина бўлсин мулоқот қилган одам ҳеч қачон ишонмайди, бу гапга.

Шундай бўлса-да, биз "Туркистон"чилар фурсатдан фойдаланиб қолишга, Яйра опа ҳақида икки оғиз бўлса-да, илиқ сўз айтишга ҳаракат қилдик. Лекин биз ҳали Яйра опанинг олтмишга киришларига рухсатбермаймиз. Ҳали у кишидан ўрганадиган ишларимиз кўп. Олтмишга кириш ҳақида эса ўйлаб кўрармиз...

"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ

ТАҲРИРИЯТДАН: газета саҳифаланаётган пайтда бизга сим қоқишлар кўпайиб кетди — "Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасидан, "Ёшлик", "Сирли олам", "Ёш куч" журналларию "Тонг юлдузи" газетаси жамоалари... қутловларини Яйра опага етказишимизни сўрашди.

Мана шу табрикларни, бизнинг қутловчиларимизни чиройли бир гулдаста ўрнида қабул этгайсиз, Яйра опа!

Кибриё ҚАҲҲОРОВА:

УСТОЗ РУҲИ ЯШАШГА УНДАЙДИ

Ҳаётда шундай инсонлар борки, уларнинг қалби фақат яхшилик, фидойилик ва изланиш-ижод каби яхши фазилатлар билан суғорилган бўлади. Ана шундай ажойиб инсонлардан бири Кибриё опа Қаҳҳоровадир. Кибриё опа шу кунларда табаррук 80 ёшни қаршиладилар. У кишининг айни ижоди гуркираб, кунни тунга улаб ижод қиляптилар.

Кибриё опа том маънода фидойи инсон. Бутун умрини умр йўлдоши, устози Абдулла Қаҳҳорга бағишлаган. Домланинг урушдан кейинги йилларда ёзилган асарларида Кибриё опанинг ҳам катта ҳиссаси бор.

— Устоз ўта талабчан, зукко, ажойиб истеъдод эгаси эдилар, — деб эсга олади Кибриё опа. — Мен ҳам аввал бир мунча танқидий мақолалар ёзиб юрар эдим. Шунда устоз менга сиз барибир мендан яхшироқ ёзувчи бўлолмайсиз, келинг, сиз менга ёрдам беринг, мен яхши ёзувчи бўлай, сизга ёрдам берайин сиз яхши таржимон бўлинг.

Ўртамиёна ёзувчидан кўра, яхши таржимон афзалроқ, дедилар.

Шу-шу домла айтганларидай бўлди. Устоз Абдулла Қаҳҳор юксак маҳорат билан ёзилган асарлари билан, Кибриё опа зукко таржимонлиги билан халқимиз қалбидан жой олишди.

Кибриё опа тилга алоҳида ҳурмат ва эътибор билан қарайди. Бошқаларни ҳам шунга чақиради.

Кибриё опанинг суҳбатида бўлганлар ҳазил-мутойибаларидан яйраб кулишади: "Қизим, устоз ҳақида гапирсам чарчаганимни ҳам билмайман. Соатлаб гапиришим мумкин, фақат бир пиёла чой берсангиз", деб жилмайиб суҳбатни давом эттираверадилар. Узоқ ўйга толиб афсонага айланган Фарҳод ва Ширин, Лайли ва Мажнун севгисини, вафосини Абдулла Қаҳҳор ва Кибриё опа кўргандай бўламан. Бундай севги-муҳаббат, фидойилик, садоқат афсона эмас, балки ҳақиқатдир.

Кибриё опа бардам ва тетик. Ана шу шижоат билан тонгни қаршилайди. Ёзув машинкасининг товуши тонг отаётганидан дарак беради. Бир қанча саҳифалар ҳар куни Кибриё опанинг қизғин меҳнатидан безакланади. Йиллар ўтади, ўтаверади. Ҳаётимиз зар варақлари эса ана шундай фидойи инсонлар билан сайқалланаверади. Мен эса Кибриё опамга узоқ умр, ижодига барака тилайман. Қалбидаги армонлари устозининг мукаммал асарлар тўпламинчоп эттириш, Абдулла Қаҳҳор яшаб ижод қилган кўчани устозининг номи билан аташ каби армнолари рўёбга чиқиб, Абдулла Қаҳҳор юрган йўллар халқимиз қалбини доим тўлқинлантириб турсин.

Насиба ЗИЁДУЛЛАЕВА.

Ахлоқ мавзуида

ГЎЗАЛЛИК КЎНГИЛГА ВОБАСТА БЎЛСА...

Гўзалликдан баҳра олиш осон, лекин уни яратиш, кашф қилиш, асраш қийин... Ер юзида чиройли бўлишни истамаган кишининг ўзи йўқ. Лекин, табиатан шундайки, ҳамма бирдек хушрўй эмас.

Икки ёшли қизчангизга янги либос кийдириб кўринг-а, у дарров кўчага отланади. Ўша кўркам кўйлакчасини одамларга тезроқ кўрсатгиси, кўз-кўз қилгиси келади!

Баъзан қизчамиз тошойна ёнида узоқроқ қолиб, ўзларига оро берсалар, биз оналарнинг юрагимиз ҳовлиқа бошлайди. Уларга дашном берамиз, бу билан мурғак кўнгилнинг нозик пардаларига шикаст етказиб қўйганимизни ўзимиз пайқамай қоламиз. Аслида бунинг нимаси ваҳимали! Ўзига эътиборли бўлишга болаликдан одатланган яхши-ку!

Одатда болалар ота-оналар бирор жойга отлансалар, дарҳол уларнинг изидан эргашадилар. Негаки, биз фарзандларимизни меҳмонга энг чиройли — оҳори тўкилмаган кийимларини кийдириб қўғирчоқдек қилиб олиб борамиз-да!

Гўзаллик ҳақида сўз очилганда, мавзу барибир аёлга боғланади. Атрофимдаги хотин-қизларни кузатаман ва табиатнинг одиллигидан ҳайратланаман: бирининг кўзлари жуда чиройли, иккинчисининг қадди-қомати дуркун, учинчисининг киприклари қиличдай, бошқасининг истараси иссиқ, яна бирови эса сочлари билан сизни сеҳрлаб қўяди.

Гўзаллик ҳар қандай одамни ўзига тобе қила оладиган қудратдир. Агар кимдир қушларнинг овозини ёқтирмаса, гулларга ижирғаниб қараса, осмонда камалак пайдо бўлганда ёки биринчи қор ёққанда қувонмаса, болалар кулгусидан кўнгли ғашланса, у жуда аянчли кимса бўлур эди. Билъакс, инсон гўзаликка маҳлиё бўлиб турган чоғида тамомила хотиржам тортади. Демак, бу пайтда унинг руҳигина эмас, балки бутун вужуди дам олади. Гўзаллик ва эзгулик вобаста бўлган кўнгилларга хунук хаёллар соя ташлолмайди.

Яқинда нохуш бир воқеанинг гувоҳи бўлдим. Анчадан бери чўмилаётган болакайлардан бири қоғоз ёндириб арчанинг остига ташлаб кетганини пайқамай қолибмиз. Болалигимда, арча шундай чиройли-ку, нега одамлар уни ҳовлисига экишмайди деб, кўп ўйлардим. Биз ҳай-ҳуй қилиб одамларни ёрдамга чақиргунимизча у гуриллаб ёнди-кетди! Лекин бундан ҳам даҳшатлироғи ҳалигина ҳовузда чўмилаётган йигитчаларнинг лоақал бирортаси бир ҳовуч сув сепиб, ёнғинни ўчиришга ёрдамлашмади, ҳаммаси бирваракайига қаёққадир ғойиб бўлди.

Табиат шунчалар чиройли, шунчалар фусункорки, биз мислсиз баҳра олишимиз мумкин бўлгани ҳолда кўпинча унга беписанд қараймиз, ўзимиз сезган, сезмаган ҳолда озор бериб қўямиз.

Тасаввур қилинг: қишлоқдаги болалар гулларга деярли эътибор бермайди. Уларга узоқроқ термулиб ёки бир ҳидлаб энтикишни хаёлларига ҳам келтирмайдилар, лекин энг муҳими, гулларга тегинмайдилар. Шаҳарлик кичкинтойлар эса гулларни томоша қилишни жойга қўяди-ю, уларни дарҳол узиб ўзиники қилиб олишга ошиқади. Демак, уларнинг бирида лоқайдлик, бирида худбинлик кучли. Бу қусурлардан қандай қутулиш мумкин? Ахир лоқайдлик ҳам, худбинлик ҳам яхшилик аломати эмас-ку!

Гоҳо ўзингиз ҳурмат қилган кишининг айрим нуқсонлари ҳам фазилатдек туюлиши ёки ёқтирмаган одамингизнинг яхшигина одатларини ҳам назарга илмаслигингиз мумкин! Нега шундай? Демак, инсон, аввало, кимнингдир меҳрини қозониши керак экан-да! Беписанд киши ҳеч қачон ҳеч кимнинг кўнглидан жой ололмайди. Қолаверса, табиатгаки меҳр қўймаган киши қандай қилиб ҳам бировга кўнгил беролардi! Чунки инсон ҳам ўша табиатнинг бир зарраси.

Одамзот тамомила бахтиёр бўлолмаганидек, бахтини бутунлай бой бериб қўйиши ҳам мутлақо мумкин эмас. "ҳаётдан бошқа илинжим қолмади" деган киши ҳам ҳеч бўлмаса, туш кўриб ёки ташна пайтда сув ичиб ҳам роҳатланиши мумкин. Бироқ лоқайд ва худбин кишиларни ранжитиш ҳам, қувонтириш ҳам мушкул. Йиғлашни вилмайдиган, кулишни эплолмайдиган одамга далда бўлишнинг ҳам, дашном беришнинг ҳам иложи йўқ.

Истагим, ҳаёт деб аталмиш бетакрор неъматдан фарзандларимизнинг кўпроқ баҳра олмоғи учун уларни эътиборли қилиб ўстирайлик, токи ҳеч бир шарпа уларни чалғитолмасин, ўзларига бепарво бўлмасинлар, атрофидагиларга беписанд боқмасинлар, севинишни, ранжишни, ҳайратланишни, ҳаяжонланишни билсинлар. Бир сўз билан айтганда, табиатга мафтун бўлиб, гўзалликни қадрлаб — чиройли яшасинлар!

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА
(ЎзА)

THE 1995 EDMUND S. MUSKIE FELLOWSHIP PROGRAM
THE 1995 FREEDOM SUPPORT ACT GRADUATE FELLOWSHIP PROGRAM
OPPORTUNITIES FOR GRADUATE STUDY IN THE USA

The Government of the United States of America and the American Embassies announce the 1995 Edmund S. Muskie Fellowship Program and the Freedom Support Act Graduate Fellowship Program.

Subject to the availability of funds, the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs will provide:

Approximately 350 Fellowships, one year or two years in length for graduate study in the USA, some of which may lead to a degree or certificate from a U.S. institution.

Fields: **Business Administration, Communications/Journalism, Economics, Education Administration, Law, Library and Information Science, Public Administration, Public Policy**

Competition for the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs is merit-based and open to any individual who meets the following criteria:

- *Citizen of Armenia, Azerbaijan, Belarus, Estonia, Georgia, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Russia, Tajikistan, Turkmenistan, Ukraine, or Uzbekistan*
- *Under the age of forty (40) at the time of application*
- *Hold an undergraduate degree (five-year program) with good academic standing by July 1995*
- *Proficient in written and spoken English at the time of application*
- *Able to demonstrate professional aptitude and leadership potential in their field of specialization*
- *Able to begin study in the United States in Summer 1995*

Participation in the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs is contingent upon the ability to receive and maintain a U.S. visa.

The following individuals are not eligible to apply:

- Spouses of U.S. citizens
- Individuals currently enrolled in academic programs in the United States
- Persons residing, working or earning a living in the U.S.
- Individuals who have applied for an immigrant visa or political asylum to any country

The Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Programs do not discriminate on the basis of race, color, sex, religion, national origin, ethnic origin, handicap, or disability.

Support for the Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Program is provided by the United States Information Agency.

The Program is administered by:

- American Council of Teachers of Russian/American Council for Collaboration in Education and Language Study (ACTR/ACCELS)
- Institute of International Education (IIE)
- International Research & Exchanges Board (IREX)
- The Soros Foundation

Further information and applications are available from the educational advising center and office listed below. Individuals from regions not listed below should contact the closest center for information about obtaining applications. Applications are free of charge and can be photocopied.

Muskie/FSA Fellowship Programs
ACCELS
16-A Lahuty Street, 7th Floor, Room #716
700015 Tashkent, Uzbekistan
Tel: (3712) 56-55-47

or

ACCELS Educational Advising Center
80 Uzbekistan Street, Room 112
700027 Tashkent, Uzbekistan
Tel. (3712) 45-80-56

Completed applications for the 1995 Edmund S. Muskie and Freedom Support Act Graduate Fellowship Program must be received by one of the offices by **October 28, 1994.**

Ўқинг, бу қизиқ!

ЭРКАКЛАР ҲАҚИДА...

БЎЙНИГА ТОШ ОСИБ

Батискаф ва ҳеч қандай ғаввослик анжомларисиз сув остига шўнғиш бўйича фарангистонлик Жак Майол машҳур. У бўйнига тош осиб Италиянинг Элба оролига шўнғийди ва 105 метр чуқурликка етади. Майол ўзини сувга отган чоғда 1983 йилнинг совуқ қиши, декабрь ойи эди.

***

Доминикандаги Санта Доминго шаҳрида истиқомат қилувчи Нелсон де Ла Росанинг вазни 6,81 кило, бироқ бу одам оғирлиги билан эмас, бўйи-бастининг паканалиги билан танилган. Яъни 72 сантиметр...

***

1953 йилда Покистоннинг Бачалчанна шаҳрида туғилган Муҳаммад Аълам Чаннанинг бўйи кутилганидан тезроқ ўса бошлади. У 26 ёшигача тўхтовсиз ўсиб, 233,6 сантиметрга етди.

***

Озарбайжоннинг Лориқ туманидаги Барзав қишлоғилик Шерали Муслимов 1805 йил 26 мартда туғилган. Туғилса, туғилибдида, шунинг нимаси қизиқ, дерсиз. У 1966 йил учинчи хотинининг 100 ёшга тўлган кунини нишонлаб тўй қилиб берган ва қайсидир набираси 100 ёшга етгандан сўнг, яъни 1973 йил 2 сентябрда оламдан кўз юмган.

ВА АЁЛЛАР ҲАҚИДА

Осендрехт шаҳрида дунёга келган Полин Мастерснинг бўйи туғилган чоғида 30 сантиметр эди. Орадан тўққиз йил ўтиб, бор-йўғи 25 сантиметрга ўсди, оғирлиги эса бир ярим кило тош босарди. Бу қиз 19 ёшида 61 сантиметрга чўзилди, холос.

***

Канадалик Анна Ханен Суонинг эса бўйи ниҳоятда баландлигидан баъзилар юқорига қараб сўзлашишга мажбур бўлишарди. У ана шуни ҳисобга олганми ёки севиб қолганми, ҳар ҳолда Лондон шаҳрида 1871 йилда 219 сантиметрлик Мартан ван Бюрен Буйте билан никоҳдан ўтди. Бу даврда Аннанинг бўйи 227 сантиметр эди.

МЎЪЖИЗА РЎЙ БЕРДИ

Мариапуоле шаҳрида олдиндан айтиб бериш бўйича танилган Татяна исмли аёл негадир бу сафар олдиндан айта олмади ёки бу "ҳунар" қаллобликдан иборатмиди, қайдам... Лекин, "мижоз" унинг қимматбаҳо буюмлари, пул ва ичкилик тўла халтасини ўмариб кетди. Бу "мижози" қурғур шу моддий бойлик билан кетганда-ку майли эди-я, Татянанинг мисқоллаб йиққан "обрў"сини ҳам олакетди-да...

МУЛЛАЖИРИНГ ТАЪРИФИДА

Болалар ўртасида ажойиб бир ўйин бор. Қўлнинг орқа томонига бир нечта танга терилади-да, ҳавога отиб юборилади ва шу қўл кафти билан илинади. Шарти шуки, бирорта ҳам танга ерга тушмаслиги лозим. Бу борада олмониялик Дин Гулд 1988 йил 19 март куни шу тарзда 140 дона 10 пенсли тангани териб ирғитди ва биронта ҳам ерга туширмай илиб олди. АҚШнинг Чикаго штатилик Херберт Айдл худди шунақа ўйин бўйича ўтказилган мусобақада ғолиб чиқди ва 500 долларлик мукофотни қўлга киритди. Қарангки, пулни пул топади деганлари рост экан.

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ

Туркистон · TURKISTAN

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

газета 1925 йил 8 феврaлдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.
Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г — 996 42428 нусҳада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 22.40.